

خلیل اسعد زرم آرا
مدیر روزنامه یومیه سیاسی مرد مبارز

هند خیال انگیز

یادداشت‌های سفری بدیار دور

فروردین سال ۱۳۴۸

بها ۲۰ ریال

خلیل اسعدزوم آرا
مدیر روزنامه پوهبه سیاسی مردمبارز

هند خیال انگیز

یادداشت‌های سفری بدیاری دور

فروردین سال ۱۳۴۸

خواننده عزیز

هند، سرزمین افسانه‌ای، سرزمینی که دهها هزار تن از پارسیان اصل را چهارده قرن است در دامان خود پرورده، پیوسته روح مرا بسوی خویش می‌خواند و آرزویم این بود که از آنجا، از مردم نجیبش و از هموطنانی که قرن‌ها از ما دورند دیدن کنم.

سرانجام این فرصت دست داد و بنا بدعوت دولت هند و ایرانیان مقیم آنجا سفری بدان سرزمین خیال - انگیز رفتم.

سفر کوتاه من بسیار هند، دیار دور که با وجود غرابت و بعد با ملت ایران و ایران بسی نزدیک است فرصتی داد که آشنائی بیشتری با این شبه‌قاره پیدا کنم و چون تاثرات من انعکاسی است از نظرات نورسیده‌ای بدیاری که آنرا ندیده و خوب نشناخته و طبعا خالی از اغراض است از این رو احتمالا می‌تواند فایده‌ی بدست دهد.

باین مناسبت سلسله یادداشت‌هایی را که اینجا و آنجا، ضمن بازدیدها و گردشها، یادداشت‌کرات و محاورات جمع آوری کرده‌ام ابتدا تحت عنوان سفری بدیاردور در روزنامه مردمبارز منتشر شد و اینک بصورت کتابی کوچک تقدیم می‌گردد و منظور از این یادداشت‌ها سفرنامه نویسی نبوده و به‌ممن دلیل مشاهدات خود را کوتاه و فشرده و بعضا فهرست‌وار نگاشته‌ام و گرنه مثنوی هفتاد من کافذ شود.

اسعدرزم‌آزا

مقارن ساعت ۷/۵ روز ۱۱/۲۹ با دو ساعت اختلاف ساعت در فرودگاه سانتا کروز بمبئی بزمین نشستیم از طرف حکومت محل آقای باج بای و آقای کازرونی از طرف کنسولگری ایران با استقبال آمدند و با خوشروئی و متانت کامل تشریفات گذرنامه را انجام دادند در هندوستان اصولاً تشریفات ورود مسافرین خارجی با دقت و مراقبت و تانی انجام می شود و بمداز این تشریفات عازم شهر بمبئی شدیم جاده فرودگاه تا شهر از يك اتوبان دو طرفه تشکیل می شد در مدخل شهر و بین جاده تا شهر ساختمانهای ۲۰ الی ۲۵ طبقه زیبا در کنار آلونکهای بسیار زشت جلب نظر می کند و مردم یا برهنه در جاده وسط اتوبان براه خود داده می دهند. من دوسه روز بمداز آشوب اخیر بمبئی که نزدیک ۵ نفر در آن کشته شد وارد آن شهر شدم بد نیست بدانند که علت این آشوب روی اختلاف مرزی دو ایالت بود و لسی اثری از آتش سوزیها و خرابی دیده نمی شد.

بمبئی یا بمبئی بزرگ حدود شش میلیون جمعیت دارد اغلب کافه رستورانهای بمبئی متعلق بایرانیان است در این ایالت حدود هفت هزار ایرانی وجود دارد وقتی با یالتو و ژاکت وارد شهر شدیم و مردم را بایک پیراهن آستین کوتاه دیدیم همان قدر متعجب شدیم که هندوها از دیدن ما. در بمبئی بکاری گاومی بندند که در همه جای شهر بچشم میخورد. میدان اسب دوانی در وسط شهر واقع است و در همه ی شهر پارک و ساختمانهای بلند نیز در کنار آلونکهای فقرا بهم آمیخته است.

دولت هند در ورود و خروج ارز خیلی شدت عمل بنسج میدهد و اجازه خروج ارز را نمی دهد شاید اگر این موضوع نبود جمع کثیری از پارسایان هند بایران می آمدند و یا در ایران سرمایه گذاری می نمودند .

در بهیگی يك خوابانی است بنام مارین درایو و طول آن حدود پنج کیلومتر و تماماً از کنار دریا می‌گذرد و از خیابان‌های معروف شهر است که عرض آن حدود ۶۵ متر است و با چند پل هوایی که جدیداً روی تقاطع‌ها زده شده عبور را آسان نموده است در مرکز شهر بهیگی ایستگاه راه‌آهن وجود دارد که روزانه دو میلیون نفر را از حومه بشهر و از شهر به حومه میبرد که ما از جلوه‌ها اینها عبور نمودیم تا به هتل وست‌اند وارد شدیم.

راهنمای ما عضو ارشد اطلاعات حکومت محل بود باور نمی‌کنم اگر بگویم همه‌جا در ماشین را برای ما باز می‌کرد و حداکثر ادب را مراعی می‌داشت در مورد پیشرفت‌های هند چنان با حرارت صحبت می‌کرد که هر کس قویاً تحت تاثیر علاقه و وطن پرستی او قرار می‌گرفت.

در مورد شهرداری که زیباترین ساختمان‌های شهر است گفته شد در آمد شهرداری بسیار زیاد است و مجسمه فیروز شاه از پارسیان خدمتگزار در جلو در شهرداری است.

در روزنامه تایمز ایندیا

در ملاقاتی که با آقای شالمر سردبیر روزنامه تایمز ایندیا داشتیم از تیرا سؤال شد گفتند چما در حدود ۲۵۰ هزار و طبقه تحصیل کرده خواننده این روزنامه هستند و از لحاظ گرانی قیمت از همه روزنامه‌ها گرانتر است و آگهی‌های دولتی هم چند نرخ دارد و وقتی مایل است از قیمت ما استقبال میکند آگهی آن را چاپ می‌کنیم و بدولت کاری نداریم ولی هر وقت روزنامه را گران می‌کنیم فوراً دولت ایراد می‌گیرد که چرا گران کرده‌ایم ما دنبال روسیاست شرق و غرب نیستیم و تن مستقل داریم و طرفدار حزب کنگره که هم‌اکنون دولت را در دست دارد می‌باشیم ولی بلندگوی دولت نیستیم در کارهای غلط و اشتباه انتقادی می‌کنیم در جواب این سؤال که با آنکه ازدهای زرد در بخت گوش شما هست

احساس احتیاج نزدیکی بیشتر بفربرانمی کنهد جواب داد اصولاً سیاست ما عبارت از دوستی و شناختن هر دو سیاست شرق و غرب است همانطور که دولت ما به طرفی را اختیار کرده است اما در مورد چین کمونیست يك وقتی ادعای ارضی بر ما داشت ولی حالا که در ویتنام برای يك متر زمین اینقدر جنگ می شود چگونه بادهای ارضی یوج چین کمونیست ترتیب اثر میتوان داد .

در پاسخ سؤال من پیرامون انعکاس مسافرت شاهنشاه وائر مطلوب آن در هند گفتند احساساتی بسیار کم نظیر در مردم هند نسبت با ایران و شاه ایران بوجود آمده است چنانچه میداند ما بازار بزرگی هستیم و بنا بر این نزدیکی هند و ایران از نظر اقتصادی برفع هر دو کشور است و همهی این آثار در مسافرت معظم له وجود داشت .

در باره پیمان منطقه ای گفتند اصولاً ما طرفدار پیمان منطقه ای در امور اجتماعی و فرهنگی و بازرگانی هستیم ولی متأسفانه در پیمان منطقه ای که ایران و پاکستان عضو آنست چون پاکستان آماده هیچ همکاری با ما نیست نمیتوانیم بچنین پیمانی که یکطرف آن حاضر به همکاری با ما نیست نزدیک شویم بدیهی است چنانچه پاکستان حاضر به همکاری با ما باشد ما با آغوش بازمی پذیریم و حتی حاضریم با پاکستان روابط اقتصادی داشته باشیم و بعد مسئله کشمیر را با پاکستان حل کنیم ولی پاکستان قبول نمیکند و میخواهد اول مسئله کشمیر حل شود و بعد روابط اقتصادی برقرار گردد .

برای اثبات امر کافی است بگوئیم روزنامه تایمز ایندیا تقاضا کرده که در کراچی خبرنگار داشته باشد و آنها هم در شهر ما داشته باشند ولی دولت پاکستان موافقت نکرد پیرامون روابط روزنامه نویسندگان اظهار داشت .

رویه مرفه بسیار راضی هستیم با آنکه ۳ هزار کارمند در بمبئی و هزار کارمند در دهلی داریم ناراحت نیستیم ولی باید بدانید که بالاترین حقوق رامی پردازیم مثلاً با آنها که فول تایم هستند ۵۰۰۰ روپیه اما خبرنگاران جوان مادرشهرها از فارغ التحصیلان دانشگاهها

هستند و بآنهاد حدود ۵۰۰ تومان میدهیم و بعضی از سرخبر نگاران از ۱۸۰۰ تا ۲۰۰۰ روپیه میدهیم و روسای خبر نگاران تاجهار هزار روپیه حقوق دارند.

در خاتمه مدیر تایمز ایندیاسغوال کرد راستی سرانجام شما تا چه حد بشوروی نزدیک میشوید؟
گفتم تا آنجا که نتواند در سیاست مستقل ملی ما نفوذ کند و لطمه وارد آورد.

س- تصور نمیکنید با اینکه در کشور شما حزبی رسما طرفدار شوروی نیست ولی عدهای از مردم خواهان مناسبات و روابط نزدیکتر با شوروی باشند؟ پاسخ داده شد شاید قبل از انقلاب سفید در ایران چنین افرادی وجود داشت ولی پس از آن همه ی پایگاهها درهم ریخت و دلیلی باقی نمانده که کسی طرفدار بیگانه باشد و چرا باشند.

در پایان این ملاقات آقای اشوت معاون تشریفات کل حکومت مهاراشترا گفتند ورود شاهنشاه ایران برای پارسیمان محکم هند که همه غنی و ثروتمندند بسیار مفتنم بود و همه ی آنها می گفتند بعد از سالیان دراز با شاه خود تجدید عهد گردیم و از این نظر شکر گزاری میکردند.

پیراهن دستبافی و ارز خارجی

تذکر این نکته لازم است که مهماندار ما پیراهن سفید دستباف خود را بما نشان داد و گفت از این پارچه دستباف بدستور گاندی می پوشیم که ارزمان بخارخ فرود ، بدنهست بدانند که بمبئی یک شهر بسیار مدرن و پیشرفته است و بقدری زیباست که جز با لندن قابل مقایسه با هیچ شهری نیست و اصولا از لحاظ استهلا معماری دارای همان معماری لندن است .

درباره بمبئی چون دیگر یادداشتها کوشش شد به اختصار اشاره گردد در پایان این فهرست یاد آور می گردیم که بازار میوه بمبئی از نقاط بسیار جالب و دیدنی هند است در محیطی وسیع و تهن

با نرخهای ثابت و مهمتر از همه نظم و ترتیب کم نظیر آن است بقدری میوه‌های جورواجور از انگورو پرتقال و هندوانه و هوز و آناناس گرفته تا انواع و اقسام خشکبار و سبزی و گوشت و گل‌های بسیار زیبا و چالب ، و این بازار را صدسال قبل يك انگلیسی بنام کرافرد احداث نموده و به‌همین جهت بنام کرافرد مارکت مشهور است و همین روزها کسبه این بازار شاهد جشن بزرگ صدمین سال تاسیس بازار کرافرد مارکت خواهند بود .

در نزدیکی این بازار که روزها محل عبور صدها هزار نفر از اهالی بمبئی است مجسمه بزرگ سردین‌شاه که از پارسیان مشهور و نیک‌نام هند است در مبدانی به نام چارچکت نصب است در بمبئی مردم کنار خیابان‌ها صف می‌کشند تا سوار اتوبوس شوند بدون آنکه نرده‌های پیچ‌درپیچ یا بلند و کوتاه داشته باشند و اکثر اهالی از خط‌کشی عبور می‌کنند - نمایندگی هواپیمائی ایران در يك نقطه مرغوب شهر است و دفتر آن آبرومند و مزین به کسبها و آثار تاریخی ایران است .

ایران از

شعبه هواپیمائی ملی ایران در بمبئی تا دوسه ماه قبل در يك هتل بود و روی هم رفته کمتر مردم از وجود چنین موسسه خبر داشتند ولی اخیراً در نتیجه محاکمه در يك دادگاه بمبئی محل فعلی شعبه هواپیمائی ملی بمزایده گذاشته می‌شود و در محل گفته می‌شد که با زیرکی و هوشیاری فراوان آقای وزیر متصدی هواپیمائی ملی ایران در بمبئی ایران برنده مزایده می‌شود و در نتیجه در بهترین نقطه بمبئی محلی بسیار وسیع و آبرومند مشرف بر دریا با ماهی فقط ۳۹۵ روپیه (کمتر از ۳۹۰ تومان) نصیب ایران می‌گردد و مبلغ مختصری هم صرف تعمیرات آن شده است و فعلاً مورد استفاده است که معادل يك میلیون تومان سرقفلی دارد ، این عمل هواپیمائی شعبه بمبئی واقعا در خور تمجید و تقدیر است .

و بهمین جا بپادداشتهای بمبئی خاتمه داده شمارا بجه درآباد
دکن مرکز اکثریت ایرانیان هندو دیدنیهای آن مهیریم.

حیدرآباد دکن

لازم است یادآور گردم که محرك و مشوق من از مسافرت به
هند بیشتر بخاطر ایرانیان مقیم هند مخصوصا آنها که در حیدرآباد
دکن مقیم هستند انجام گرفت بهمین سبب از بمبئی ساعت حرکت
خود را بر رئیس انجمن ایرانیان مقیم هند اطلاع دادم و بمبئی را
بسوی حیدرآباد ترک کردم و با دو ساعت پرواز مقارن ساعت هفت
بعد از ظهر روز ۲۷/۱۲/۲ وارد فرودگاه حیدرآباد شدم.

در فرودگاه حیدرآباد مورد استقبال ایرانیان مقیم این
شهر و آقای ضابط رئیس انجمن ایرانیان حیدرآباد واقع شدم و
آنان باهورا و شادی و هدیه چند دسته گل عرق ایرانی واقی خود
را نشان دادند.

هنوز چند دقیقه از این استقبال گرم نگذشته بود که با چند
نفر از روزنامه نگاران حیدرآباد عبارت از آقای علی صدیقی مدیر
ابن الوقت و آقای انور هاشمی مدیر شاهکار و آقای هارف الدین
سلم سردبیر روزنامه اردو رادیکال و آقای بن واربلال شرمان مدیر
روزنامه سیاسی اقتدار و آقای انور کمال مدیر نغمه حیات مواجه
آنها نیز ما را بادسته های گل استقبال کردند گویا در روزنامه های
صبح محلی ورود ما را خوانده بودند آقای محمد اسحق انولی به
اتفاق عبدالحمود بر جمع ما اضافه شدند.

تعجب می کنهد اگر می گویم که مجلس ایرانی شد، هندی و
ایرانی همه و همه فارسی صحیح و بعضا شکسته باهم صحبت می کردیم
و مجلس انس برقرار شده بود.

مدیر روزنامه ابن الوقت مقدمتاً روزنامه می را که مقارن
ورود ملوکانه بچیدرآباد رنکی و در چندین صفحه منتشر کرده بود
بما ارائه داد و خود را از دوستان صمیمی ایران و هند معرفی کرد
و دیگر روزنامه نگاران کم و بیش نسبت بمملکت ما یکپارچه اظهار

صمیمیت و علاقه می کردند از طرف نماینده حکومت نوزمطالبی در همین زمینه بهمان گردید.

سرانجام بارانمائی رئیس اداره توریسم محل با دوستان ایرانی و هممانداران هندی عازم محل اقامتگاه شدیم بعد از استراحت از مقبره سلاطین قطب شاهی در ده کیلومتری هیدرآباد که بنام منطقه گل کنده معروف است بازدید کردیم در اینجا تعداد زیادی مسجد و مقبره هست که همه از سبک معماری ایرانی کاملاً برخوردار بودند و کاخ محل سکونت سلاطین قطب شاهی نیز در همین منطقه است که در قلعه ای بادیوارهای قطور سنگی محصور شده این نکته جلب نظر می کرد که هر يك از سلاطین برای خود آرامگاه بسیار بزرگ و مجللی می ساختند و هر سلطان يك غسلخانه با هزینه سنگین برای خود نیز اختصاصاً بنا می نمود، در هیدرآباد دو چرخه سوار بهمان اندازه پشت سر هم به چشم می خورد که در ساعات اداری خها با نهی مرکزی در تهران اتومبیل-بدنه است یاد آور شویم که در هندوستان در شبکه های يك نفره زیبایی وجود دارد که آنها را سه چرخه سواران با یازدن هدایت می کنند و کرایه می گیرند.

از يك باغ انگوری در هیدرآباد دیدن کردیم درخت های انگور را بر روی دار بست قرار می دهند و در نتیجه محصول بسیار تمیز و بی نهایت زیاد است و یکی از بافداران می گفت در ۱۵ سال اخیر که من از این رویه استفاده می کنم ۲۰ برابر محصول زیاد شده است.

ملاقاتهای دوستانه

با وزیر اطلاعات آقای کندالاکشمن بایوچی ملاقاتی داشتیم محل اقامت وزیر در عمارتی يك طبقه که سقف شیشه ای که چوب و پوشش آن معلوم بود قرار داشت. پذیرائی بسیار ساده و فقط جای و يك ظرف کوچک بهسکویت بود عکاس در تمام مدت مذاکرات ما حضور داشت ولی روی هم رفته بیش از سه بار فلاش خود را روشن نکرد و خلاصه آنکه در همه چیز حداکثر اقتصاد

را مرعی می‌داشتند .
وزیر اطلاعات از سفر ملوکانه بحداد آباد اظهار خرسندی

ملاقات با وزیر اطلاعات

می‌کردند و با اشاره به آزادی کاملی که در کسب و کار نصیب ایرانیان مقیم هند است گفتند ما ایران و ایرانی را واقعا دوست خود می‌دانیم گرچه گاهی در برخورد های سیاسی شاهد بعضی نامالیمات از دوستان ایرانی خود هستیم ، بایشان گفتم ایران از يك سهلت مستقل ملی پیروی مینماید و در همه حال دوستی خود را با هند حفظ نموده و خواهد نمود امید آنکه با رفع اختلافات مرزی همه کشورها دیگر دلبلی برای این گونه گلایه‌ها باقی نماند در حالی که وزیر اطلاعات ما را تا جلودر بدرقه می‌نمودند اتومبیل نخست‌وزیر که يك دوچ مدل ۹۵۸ بود از جلوما گذشت و این نشانه آن بود که در کشور هند همه مصادر امور تجمل پرستی را پشت سر گذاشته‌اند و اقتصاد و صرفه جوئی رابعد کامل می‌نمایند.

این نکته هم برای مزید اطلاع باید یادآور گردم که در اکثر استان‌های هند صرف مشروبات الکلی ممنوع است و برای مهمانان خارجی و یا کسانی که طبیب تجویز نماید اجازه نامه مخصوص

صادر میگردد ولی باین اجازه نامه‌ها فقط برای اشخاص فقیر باشد
ترتیب اثر داده نمی‌شود.

در مورد تریاک نیز چنین رویه‌ای معمول است و کسانی که
بیش از ۳۰ سال داشته باشند با تجویز طبیب می‌توانند تریاک دولتی
خریداری نمایند رویهمرفته گفته شد که تریاک در هند ارزان است
و تریاکی کم وقاچاق تریاک‌نادر.

بد نیست یاد آور گردم که در تمام بمبئی و مدرس امفالت شکسته
و وصله و پینه دار نبود یا بیچشم من نهادند.

اقامت حیدرآباد را نیمه تمام گذاشته و برای عزیمت بمدرس
و مشاهده پالایشگاه نفت ایران در هند که با مشارکت ایران و هند
در شرف بهره برداری است عازم فرودگاه حیدرآباد شدیم ولی هرگز
نصورتی نگردم که برای نزدیک دو ساعت پرواز بین حیدرآباد و
مدرس از یک هواپیمای دوموتوره و ایگانت باید استفاده کرد.

تشریفات ابتدائی فرودگاه انجام شد و برای سوار شدن
بمحوطه فرودگاه هدایت شدیم وقتی از پله‌های هواپیما بالا می‌رفتم
مشاهده نمودم که هواپیما دو موتوره است راستش آنسکه سخت
ناراحت شدم مگر نه اینستکه شرط اولیه هر کار محکم کاری است
پس چرا این فاصله طولانی را بایک هواپیمای دوموتوره مستعمل
طی کنم و در آن واحد صدها فکر گوناگون از جلو چشم عبور
نمود وقتی بدوستم جریان را گفتم او قبول نکرد که برای این فاصله
این چنین هواپیمائی اختصاص داده شود بهتر تقدیر درینم آمد که راه
دور و دراز کشور افسانه‌ای هند را طی کرده و همه‌ی عجایب هند را
دیده و یا می‌بینیم ولی بمدرس نروم و بآنچه از طرف کشور ما در
مدرس انجام شده و افتخار آفرین است از نزدیک آشنا نشوم و لو آنکه
هر خطری احتمالی در برداشته باشد و با تکیاء همین عقیده کمربند
پرواز را بستم و لحظه‌ای بعد هواپیما پرواز نمود ولی بی‌رودرواسی
اقرار میکنم که مدت کوتاه پرواز بر من بی‌نهایت طولانی گذشت
سرانجام سلامت وارد مدرس شدیم .

شکایت کارفرمایان

در مدرس ضمن ملاقاتهای اولیه با کارفرمایان ملاقاتی داشتیم بشدت از حمایت دولت از کارگران اظهارنگرانی می کردند و می گفتند کارگر هندی روبه تنبلی می رود و با اتکاء بدولت مرتب مزاحمت کارفرما را فراهم می کنند و در نتیجه اجرت کار بالا می رود و اجناس بقیمت گران تمام می شود و برای مصرف کننده تولید اشکال می گردد
پالایشگاه مدراس

اما مطالبی شنیدنی از پالایشگاه مدرس
فلا باید یاد آور شوم که ساختمان پالایشگاه مدرس از اوائل سال ۱۳۴۵ برابر زانویه ۶۷ شروع شد و با حضور آقای دکتر اقبال خانم ایندرا گاندی نخست وزیر هند نخستین کلنک آنرا بزمین زد و این پالایشگاه بدنبال شرکتی که بین ایران و هند و آمریکا منعقد شد بوجود آمد بدین ترتیب که ۱۳ درصد متعلق به ایران ۱۳ درصد شرکت نفت امریکائی AMOCO و ۷۴ درصد هند است اما نفت خام این پالایشگاه از جاهای داریوش در جزیره خارک تامین می شود و پول آن را بارز خارجی یعنی دلار بامی دهند هزینه پالایشگاه در حدود ۵۷ تا ۶۰ ملیون دلار شده است که ایران حدود دو ونهم ملیون دلار سرمایه گذاری کرده است اهمیت احداث پالایشگاه مدرس در این است که بازاری برای فروش نفت خام ایران بوجود آورده است که این مورد نهایت با اهمیت است و از جمله اقدامات بسیار مهم و ارزنده است که شرکت نفت در اجرای نهات ملوکانه بانجام آن توفیق یافته است در ساختمان پالایشگاه مدرس مقاطعه کار ایتالیائی است اما من متفکر مهندسین ایرانی و امریکائی است.

آقای مهندس اوانس استپانوان که از متخصصین رشته نفت میباشد مسئولیت پالایشگاه مدرس را بعهده دارد که با کوشش و ایمانی زاید الوصف وظایف خود را انجام میدهد .

باید متذکر گردم که حسن اداره و مراقبت کامل آقای انتخابی در ساختمان پالایشگاه مدراس اهمیت بسزائی داشته است

پالایشگاه مدراس در دهکده ای است بنام سانالی که در ۱۲ کیلومتری شهر زیبای مدراس قرار دارد و هم اکنون در کنار خلوج بنگال يك بندر مهسازند که آماده برای پذیرش کشتیهای بزرگ تا ۸۰ هزار تنی باشد که بتواند نفت خام منتقله از ایران را به پالایشگاه برساند و با يك لوله ۳۰ اینچی نفت خام را از اسکله بمخازن پالایشگاه حمل نماید .

حقوق کم

در مدراس و اغلب نقاط کشور هند اجرت کارگر بسهار کم است و حقوق يك کارگر معمولی که در پالایشگاه نفت مدراس کار میکند از ۱۵ الی ۳۰ ریال است و اجرت بنا حداکثر ۶۰ ریال است اصولاً همانطور که سطح زندگی در هند پائین است هزینه زندگی نیز ارزان است و يك کارگر با ۴۰ ریال میتواند يك نهار کارگری بخورد .

برای ساختمان پالایشگاه مدراس پنج هزار کارگر هندی مدت دو سال مشغول کار بودند .

پالایشگاه مدراس بصورت U ساخته شده و مرکز کنترل در وسط U است و در نتیجه کار کنترل الکترونیکی هم سهل است و هم سریع و هم مقرون بصره و خلاصه آنکه خیلی مدرن است و از پالایشگاه آبادان بهتر است .

کارخانه روغن سازی پالایشگاه مدراس هفت برابر کارخانه روغن سازی آبادان است و ظرفیت آن دوست هزار تن در سال است که با تناسب بظرفیت پالایشگاه که ۵۰ هزار بشکه در روز است رقم قابل توجهی است . کلمه ماشینهای کنترل دقیق مربوط به عملیات کنترل پالایشگاه ساخت کشور هند است و بر رویهم ۶۰ درصد از ماشین آلات ساختمان پالایشگاه ساخت کشور هند است که نشانه پیشرفت عظیم صنعتی این کشور است .

حقوق يك مهندس ۱۵۰ تا ۲۰۰ تومان
در هند يك مهندس فی که تازه فارغ التحصیل شده با

حقوق دوست تومان در ماه استخدام می‌شود علت این امر هم زیادی مهندس و کمی کار است هم اکنون چند مهندس تازه کار در پالایشگاه مدرس با حقوق ثابت ۲۰۰ تومان مشغول کار است ولی مزایای مختصری هم دارند.

ایرانی واقعی

ایرانی هر جا باشد کشور خود را و افتخارات و مظاهر و رسوم ملی خود را حفظ می‌کند مادر مدراس خانه یکی از ایرانیان مقیم هند را بنام حاجی خلهلی که پنجاه سال قبل به هند رفته است بازدید کردیم در بالای عمارت او شهر و خورشید و تاج بسپار زیبائی منقوش است و آنرا بهمه نشان می‌دهد و افتخار می‌کند.

و همین ایرانی اظهار می‌کرد علاقه زیاد برای آمدن بایران دارم ولی ایران مرا ایرانی نمی‌داند و موافقی برایم ایجاد می‌کنند امید است وزارت خارجه در این باره دستور لازم صادر نماید.

در اینجا بهاداشتهای مدراس خاتمه داده بار دیگر شمارا بچهدر آباد می‌بریم.

آخر در چهدر آباد يك باغ وحش درست کرده‌اند البته از دید وسیع که مساحت آن ۳۰۰ هکتار است و در آن چند کیلومتر ریل گذاری شده و واگنهای کوچک روی آن حرکت می‌کنند و محوطه بسیار وسیعی برای بز و میش کوهی تخصیص داده شده است، سراسر باغ وحش گل و ریاحین است و مطلقاً بوی بد و متعفن بمشام نمی‌خورد انواع حیوانات وحشی از کوچکترین تا بزرگترین را داراست، ورودی برای هر نفر دو ریال است و هفت سال از تاسیس آن می‌گذرد.

سالروز قطب شاه

در مراسم روز قطب شرکت کردم این مراسم بمناسبت چهارصد سال از درگذشت سلاطین قطب‌شاهی برگزار می‌گردید و بیش از ده هزار نفر از طبقات مختلف چهدر آباد از مسلمان و هند و دیگر مذاهب در آن شرکت داشتند و از محمد قلی قطب‌شاه تجلیل کردند فرماندار کل ایالت اندارا برادش «دکن سابق» و وزیر اطلاعات و

چند نفر از وزراء شرکت نمودند و جوایزی بعهده‌ای که دروضع تاریخ هند تحقیقاتی بعمل آوردند و سهله نخست وزیر ایالتی داده شد.

جالب آنکه نخست وزیر با پای برهنه بزمین نشسته بود برای سخنرانی از جای خود بلند نشد و مہکروفون را کچ کردند که او بتواند از مہکروفون استفاده کند.

سہس وزیر اطلاعات رشته سخن را بدست گرفت با اشاره بہ روزنامه نگار ایرانی کہ مہمان حیدرآباد است شرحی پیرامون تمدن ایران و هند بیان داشتند.

در این مراسم از بیون جمعیت جوانی بما نزدیک شد و گفت من از نوادہ‌های کریمخان ہستم و مدتہاست در ہند ہستم و ایران را دوست دارم و بشاہ ایران عشق مہورزم، سلام مرا بہ برادران ایرانی برسانید.

در انجمن ایرانیان مقیم دکن

برای دیدار ایرانیان مقیم حیدرآباد روز ۳/۱۲/۴۷ بہ انجمن ایرانیان رفتم آقای حسین ضابط رئیس انجمن و دیگر ایرانیان از ما استقبال نمودند، با ابراز احساسات صمیمانہ چندین حلقہ گل بگردن ما آویختند.

باید یادآور شوم کہ محل انجمن ایرانیان در زمینی بہ مساحت ۱۱۵۰ متر بنا شدہ کہ دارای یک سالن بزرگ و مسجد است و در قسمت عقب انجمن یک مدرسہ ۶ کلاسہ ساختم شدہ کہ ہزینہ مدرسہ را آقای دکتر اقبال از شرکت نفت پرداختہ اند و این کار در ایرانہاں دور از وطن نہایت حسن اثر گذاشتہ است.

در محل انجمن ابتدا آقای عباس علی ہمتی قطعہ شعری بشرح زیر قرائت کرد،

باز از عشق سخن آمدہ گویا بمہمان

کہ گل و لالہ ایران بدکن گشتہ عیان

دل ما شاد بسی دیدہ ما روشن باد

کہ عزیزان وطن آمدہ داریم مہمان

مدیران جراید هند و ایرانیان مقیم حیدرآباد دکن

قلم «مردمبارزه» و «ندای زاهد»
مظهر صلح جهانند در ایران و جهان

چنان بقربان وطن کرده حیات دگراست
همه اعضاء و رگ و ریشه من کرده بجان

بفدای وطنم جان دو صد همت باد
هرکرا مهر وطن نیست نشاید انسان

در پاسخ احساسات ایرانیان مطالب مشروحی بیان
شد و آنها را با لطف ملوکانه امپراتور ساخته و توضیح داده شد
که مردم و مسئولین ایران همیشه بفقرا ایرانیان دور از وطن هستند.
در خاتمه آقای مصمصام شهرآزی صاحب مجله شهرآز که در هند
منتشر می‌گردد «ایشان هنوز بایران نهمده است» قطعه شعری را
که برای شاهنشاه سروده بودند قرائت کردند که نهایت مورد توجه
قرار گرفت.

و آقای زوار حلمی که مردی معمر با قهقهه روحانی است
اشعاری شیوا قرائت کردند «باید تذکر دهم که آقای حامی اصلا اهل
ترکمه بوده و فعلا هندی و از علاقه‌مندان بایران است و بازبان و ادبیات
فارسی بخوبی آشنائی دارند».

ایرانیان اظهار علاقه می‌کردند که از فیلمهای مربوط به
یه شرفت ایران بیشتر در حیدرآباد به بینند که از وطنشان با اطلاع
باشند نام فیلم بمیان آمد باید بگویم که برخلاف نرخ های ارزان
هند قیمت بلیط سهنما بسیار گران است و از ده ریال تا پنجاه
ریال است.

آنچه در انجمن مورد تقاضای عمومی بود آنکه مدت ۳ ماه
قدرت قانونی برای معافیت از عوارض گذرنامه ایرانیان مقیم خارج
کم است و حداقل شش ماه تمدید شود تا ایرانیانی که در هند کار می‌کنند
و هر چند سال یکبار به ایران می‌آیند بتوانند بیشتر در مملکت
خود توقف کنند و ترس از هزار تومان ارتباط آنها را با ایران
قطع نکند.

بازدید از دانشگاه

دانشکده هنرهای زیبای هیدرآباد که با معماری اصیل هندی و ایرانی ساخته شده در یک عمارت مجلل و وسیع ساخته شده است مورد بازدید قرار گرفت.

این عمارت سابقاً متعلق بنظام هیدرآباد بوده است که پس از تحولات اخیر هند با اختیار دولت قرار گرفته است بدینجهت بدانند که نظام هیدرآباد ۴۰ هزار کارمند و مستخدم داشته است دانشکده هنرهای زیبا دارای کتابخانه وسیع سالن های مختلف کنفرانس و در هر کلاس حداکثر ۵۰ نفر و حد اقل ۲۰ نفر دانشجو مشغول تحصیل بود قسمت انظم دانشجویان هند در دانشگاه محل سکونت دارند .

روزنامه سیاست

از روزنامه محلی سیاست که در ۱۲ صفحه به قطع بزرگ بزبان اردو منتشر می شود بازدید شد چاپ سنگی هنوز در هند مرسوم است و در روزنامه سیاست عده ای خوش نویس دور یک میز نشسته و هر یک مطلبی را جلو خود گذاشته و آن را یک ستونی یا چند ستونی با داروی مخصوص شبیه جوهر مینویسد و سپس آنرا روی سنگ چاپ گذاشته و پس از حک روی سنگ برای چاپ روزنامه بماشین های دستی داده می شود.

ضیافت روزنامه نگاران

در انجمن روزنامه نگاران هیدرآباد ضیافتی ترتیب داده شد که در آن وزیر بهداری و کلهه روزنامه نگاران محل و عده ای از ابراهان مقیم هیدرآباد شرکت داشتند. از جمله شرکت کنندگان و سران قوم آقای مهربانی علی خان نوه نظام هیدرآباد را باید نام برد.

باید توجه داشت که در سراسر هندوستان یک انجمن روزنامه نگاران بزبان اردو وجود دارد که مرکز آن در دهلی است و هیدرآباد دارای ۴۵ روزنامه محلی و هفتگی است پس از مراسم مافوق ابتدا آقای عارف سلیم دبیر انجمن روزنامه نگاران از ورود ما

تشکر کرد و با اشاره بسوابق فرهنگی ایران و هند گفتند خوشحالم که هند و ایران همیشه روابط دوستانه داشته اند .

آنکاه آقای علی شریف مدیر ابن الوقت رشته سخن را بدست گرفته‌اند و پیرامون مظاهر مشترك ایران و هند بتفصیل سخن گفتند و با تجلیل از رهبر مملکت ما اظهار داشتند آنقدر روابط ما بهم نزدیک است که حتی برجهای ما يك شکل دارند.

درخاتمه از پذیرائی دوستان روزنامه نگار تشکر شد و بهانات مشروحی ایراد (ضمن اشاره بفرهنگ و تاریخ مشترك ایران و هند از ابراز احساسات صمیمانه ای که مردم و دولت هند نسبت بر رهبر مملکت ما در مسافرت اخیر هند ابراز داشته اند اظهار امتنان گردید.) و مجلس پس از پذیرائی بسیار گرم و دوستانه در میان احساسات صمیمانه روزنامه نگاران حیدرآباد خاتمه یافت .

بسوی دهلی و نرخ هواپیما

اقامت در شهر حیدرآباد خاتمه و با هواپیمای جت کاراول فرودگاه حیدرآباد را بدلهلی ترك و فاصله حیدرآباد و دهلی را که ۱۵۰۰ کیلومتر است دو ساعت طی می‌کنم بدین طریق بازدید ایالت اندراپرادش تمام می‌شود و وارد فرودگاه دهلی شدیم .

در اینجا لازمست یادآور شویم که قیمت هواپیما در داخل هند بسیار ارزان است و با آنکه سطح زندگی مردم بالا نیست از مسافرت با هواپیما استفاده شایانی میکنند .

در محل گفته شد که نرخ پرواز های داخلی حصد اکثر (یکدوم) قیمت دیگر کشورهاست.

در دهلی

در فرودگاه یکی از اعضاء وزارت امور خارجه بنام آقای وداون و همچنین آقای تدانی که بزبان فارسی تسلط کامل دارند از ما استقبال نمودند و از فرودگاه شلوع دهلی بسوی هتل اشوگا که عظیم ترین و آبرومندترین هتل هند است روانه شدیم

چیره بندی می

در ایالت دهلی دوز در هفته یعنی جمعه و سه شنبه نوشیدن

مشروبات الکلی ممنوع است و در تمام مدت نیز فقط در بارها میتوان می خورد و در روی مهزفنا حتی صرف آبجو ممنوع است.

روزنامه

در دهلی ۴ روزنامه، مهم بنام نایمز - استیمنز - اندین اکسپرس یا تریات وجود دارد که همگی بزبان انگلیسی است و یک روزنامه مهم نیز بزبان اردو منتشر می شود و روزنامه مؤر هندوستان بزبان هندی است. باید یاد آور شوم که روزنامه اندین اکسپرس بزرگترین روزنامه کشور هند است.

شعر فارسی حاشیه سفرها

مهمان نوازی در هند سابقه دیرینه دارد و جزء اخلاق و صفات دیرینه آنها شده است تا آنجا که در بعضی از استانها مخصوصا آنها که اردو زبان هستند در حاشیه سفره شان این بیت شعر که انعکاس روحیه مردم هند در مهمان دوستی میباشد نوشته شده است،
شکر بجای آر که مهمان تو روزی خود می خورد از خوان تو
بودجه شهرداری دهلی

شهر زیبای دهلی برای هر توریست بخصوص آنها که جهان دیده هستند بسیار جالب است و قابل قیاس با هیچیک از شهرهای دنیا نیست .

شهر دهلی متشکل از جمعی ساختمانهای بلند و کوتاه زیبا محصور در پارکهای وسیع و خیابانهای عریض و طویل مملو از درختهای کهنسال، زیبا و رنگارنگ است اما بودجه شهرداری این شهر یک چهاردهم بودجه شهرداری تهران میباشد ولی تفاوت عمران و آبادی و زیبائی این شهر بحدیست که اینجا محل اظهار نظر آن نیست .

خیابان عریض و هوای ملایم

دهلی دارای خیابانهای وسیعی است و عرض آنها بیش از ۴۰ متر است، هوای دهلی در اوائل اسفند خوب است و آزار دهنده نیست و سبزه همه جا را پوشانده است.

دو مسلمان در راس امور کشور

رئیس جمهور و رئیس دیوان عالی کشور هند هر دو مسلمانند و اصولاً در هند توجه بدمذهب ندارند و هر کس دارای فضایل اخلاقی کامل باشد تا عالی ترین مشاغل ترقی خواهند کرد.

تاکی ارزان

یک نوع تاکی ارزان در دهلی هست که دو نفر سوار میشوند و قیمت آن سه ریال است برای ۱/۵ کیلومتر، تاکی معمولی هم دارند که قیمت آن حدود ۲۰ ریال است ولی هر لحظه که اراده کنی تاکی پیدا میشود.

خانه کارمندان

چهل درصد از کارمندان دولت در دهلی از خانه های دولتی استفاده می کنند که در مقابل ده درصد از حقوق خود را بابت اجاره اینگونه منازل می دهند آن ها که از خانه دولتی استفاده نمیکنند برابر ۱۵ درصد حقوق خود را بنام کرایه خانه دریافت می کنند و رویهمرفته کارمندان دولت از طبقه مرفه هند است و متقابلاً در کار خود علاقمند و صمیمی میباشند گفته شد که در هند رشوه کم است.

هواپیما سازی

در هند هواپیما میسازند و قسمت اعظم احتیاجات در خود هند تهیه میشود و خطوط هواپیمائی داخلی هند را جت های مدرن ساخت هند تشکیل می دهد.

آرامگاه گانندی در باغ راج گاته

باغ بسیار زیبایی در شهر دهلی است که محل سوزاندن جسد گانندی میباشد. در این باغ زیبا همیشه جماعت زیادی از هندیها برای دیدن آرامگاه گانندی با نجا میروند و ادای احترام میکنند در مدخل محوطه باید کفشها را از پا بیرون آورد و با سکوت کامل وارد شد.

سنگ یادبود سنگی سیاه است که ۸۰ سانتی متر از زمین ارتفاع دارد و در حدود ۳×۳ متر سطح آنست، بر بالای سنگ یادبود بزبان هندی نوشته شده ای خدا و این آخرین جمله ایست که گانندی بعد

نثار تاج گل بر بنای یادبود سمندی

از آنکه مورد حمله قرار گرفت بر زبان راند.

دانشگاه در دهلی

در هند جمعا ۶۴ دانشگاه با مله و نهادهای دانشجو وجود دارد و دهلی دارای دو دانشگاه است.

تمام نمایندگان مرکزی هند دارای خانه هستند و به محض انتخاب شدن، خانه در اختیارشان قرار می‌گیرد و چنانچه انتخاب نشوند سه ماه پس از پایان دوره مجلس باید خانه را تخلیه کنند.

پارلمان هند

مجلس شورای ملی هند ۵۲۰ نماینده و سنا ۲۵۰ سناتور از سراسر هند دارد و جلسات مجلس هر روز تشکیل می‌گردد و جلسات مجلس صبح و عصر است.

کلمه نمایندگان برای مردم انتخاب می‌شوند ولی در مجلس شورا ۱۲ نفر و مجلس سنا ۶ و کول انتصابی دارند که رئیس جمهور آنها را از بین فضلا و دانشمندان و محققین کشور منصوب می‌کند حقوق وکلای مجلس هزار تومان است البته با استفاده مجانی از وسائل

نقله دولتی و حقوق سناورها نیز بر همین میزان است. کاخ مجلسین در یکجا ساخته شده و کاخ بشکل دایره است و هر کدام در یک گوشه کاخ تشکیل جلسه میدهند و ساختمان آن در یک باغ بسوارزیا و پرگل واقع شده است.

در مجلس هند بیش از سیصد کرسی متعلق به حزب کنگریست است و ۸۰ کرسی متعلق به حزب کمونیست و ۴۸ کرسی نیز متعلق به حزب جنسنگ است و بقیه مال منفردین است.

پارلمان هند از نظر معماری بسهار زیباست ولی کف آنرا با فرشهای کهنه و وصله دار مفروش کرده اند در این باره اظهار شد که پول فرشها را بمصارف لازم تری مهربانان بد نیست یاد آور شوم که فعلا رویا شاید هم همیشه رئیس مجلس سنا معاون رئیس جمهور هند بوده و خواهد بود.

تالار جلسات علنی بسهار جالب و دیدنی است هر نماینده از جای خود مطالب خود را بیان میکنند و وسوله میکروفون که در جلو هر صندلی یکمقدد نصب است بهاناتش در تالار جلسه منمکی می گردد و ضمنا هر نطقی بهر زبانی که ایراد گردد به زبان انگلیسی و هندی وارد فوراً ترجمه می گردد و هر کس مجاز است با زبان محلی خود سخن بگوید و نماینده دولت در صورتی که بخواهد پاسخ بگوید بایکی از سه زبان فوق الذکر صحبت مینماید.

کابینه هند

کابینه کشوریانصد و چند مملیونی هند را فقط ۱۷ وزیر تشکیل می دهد دولت برای کارمندان کوشش زیاد دارد که همه از زندگی متوسط برخوردار گردند.

خانه های کارمندی در یک خط چند کلهومتر طول و عرض ساخته شده است و همه مدرن است.

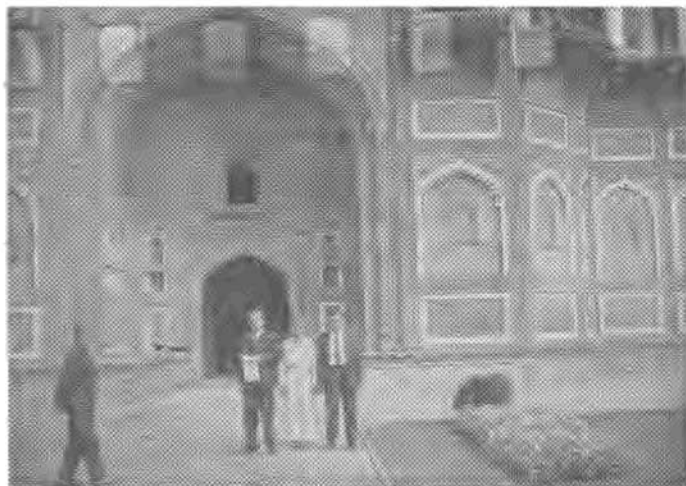
احترام بافکار عمومی

ایندرا گاندی دختری چواهر لامل نهرو نخست وزیر هند است و معمولاً نخست وزیران هند در یک خانه اختصاصی زندگی مینمایند ولی پس از نهرو بمناسبت آنکه ۲۰ سال در آنجا زندگی

نمود و تمام هدایا و تحف سران ممالک نیز در آنجا بود مردم دهلی تقاضا کردند که خانم ایندراکاندی نخست‌وزیر فعلی از سکونت در آن محل خودداری کند و این محل بنام موزه نهر و نام گذاری شده و هم‌اکنون ایندراکاندی در همان خانه کوچکی که در حکومت شاستری با مقام وزیر اطلاعات زندگی می‌کرد، زندگی مهنماید تا شاید مردم هند برای او و نخست‌وزیران آینده خانه متناسبی بسازند.

مسجد جامع هند زهان شاه جهان ساخته شد

مسجدی بسیار بزرگ با مناره‌های متعدد وجود دارد که در زمان شاه جهان ساخته شده و مورد استفاده مسلمان‌هاست. مسجد بر روی يك بلندی واقع شده و با پله‌های فراوان و طولانی از کف

مسجد جامع دهلی از عالیترین مظاهر معماری ایران و هند برخوردار است

خیمان بداخل مسجد راه دارد، این مسجد مقابل قلعه سرخ است و

قلعه سرخ نیز از ساخته‌های شاه جهان است، روی کار مسجد و قلعه سرخ هر دو برنگ سرخ میباشند.

در جلو پله‌های مسجد جامع افرادی ایستاده‌اند که مارهای بسیار قوی و کلفت چندمتری بگردن آویخته‌اند و برای توریست‌ها نمایش می‌دهند و پول میگیرند ولی در همه و همه جا آلونک‌سازی و دکه برپا کردن رواج کامل دارد حتی در کنار دیوار مسجد شاه جهان.

استادیوم وسط شهر

استادیوم دهلی در وسط شهر قرار دارد که گنجایش ۴۰ هزار نفر را دارد، و هر چند روز یکبار مردم در یک نوع از مسابقات شرکت می‌نمایند. هوای دهلی ایجاب می‌کند که فضای سبز فراوان داشته باشد و مردم دهلی در پیار کهدسته‌دسته نشسته‌اند و تفریح می‌کنند.

هوزه عروسکها

هوزه عروسکها در دهلی نهایت زیباست و از عروسکهای اغلب کشورهای دنیا تشکیل شده است. ولی عروسکهای ایران چندان جالب نبود امهد است فرهنگ و هنر در این مورد اقدام نماید

در دهلی یک مهمانسرا با پذیرائی دولتی وجود دارد که دیپلماتهای خارجی که تازه وارد میشوند تا سه ماه میتوانند در آنجا زندگی کنند تا دولت برای آنها خانه تهیه کند.

قطار سریع السیر کم نظیر

یک قطار سریع السیر در فاصله دوهزار کیلومتری بین دهلی و کلکته حرکت می‌کند که فقط در سه نقطه توقف دارد و در نتیجه در ۱۶ ساعت این فاصله طولانی را طی می‌نمایند و این قطار پس از ژاپون سریع‌ترین قطار آسماست

گله دوستانه

یکی از هندها برای ما نقل کرد که در اولین روزهایی که با استقلال نایل آمدیم کوشش کردیم که دوستان دیرین خود را جلب کنیم و در این راه در بیخ نمودیم اما در حادثه چنگل اخیر هند و پاکستان در مردم هند کدورت ایجاد شد و از ایران گله‌مند گردیده و تا سَف

می‌بخوردند که چگونه از طرف يك دوست قدیمی و صمیمی خود کم‌مهری می‌بینند ولی چون مردم هند دوستی ایران را از جان و دل خریدارند بتدریج همه را فراموش کردند تا آنجا که در مسافرت اعلم حضرتین بهند عالترین مظاهر دوستی و برادری را نثار مقدم ملوکانه نمودند

مقایسه مسافرت شاهنشاه آریامهر و بولگانین

همین هندی مطلع می‌گفت با پدا اعتراف کنم که بعد از مسافرت سال ۱۹۵۵ که بولگانین و خروشف بهند مسافرت کردند ابراز احساسات و علاقه‌ای که مردم هند نسبت بشاهنشاه آریامهر نشان دادند بی‌نظیر بوده است بدیهی است جز این هم کاری نباید کرده باشند زیرا منافع مشترك دو کشور زیاد است و بازار هند بازار فوق‌العاده خوبی برای ایران و مردم ایران است - ما می‌خواهیم با ایران معاملات داشته باشیم - دادوستد داشته باشیم و در رشته‌های مختلف دادوستد تجاری برقرار کنیم .

انتقال مجسمه ژرژ پنجم

در یکی از میدانهای شهردهلی يك مجسمه ژرژ پنجم تا دو سال قبل وجود داشته است که اینک آن را برداشته و به موزه برده اند .

مطالب هند را تا تمام گذاشته شمارا بنقاط دیدنی اطراف دهلی مهریم و قبل از همه از اگر و تاج محل که از جالب ترین نقاط دیدنی هند است بچند یادداشت مبادرت می‌گردد.

فرش اگر و هتل شیراز

اگر شهری است بسهار زیبا و با اتومبیل ۳-اعت راه تا دهلی است .

در شهر اگر هتل شهر از قرار دارد و هتل شهر از دهلی بسهار زیباست يك فرش نقش شهر از ایران و بافت هند که در نوع خود از احاط بزرگی در دنیا بی‌نظیر است بطول ۱۲۸ پا و عرض ۳۰ پا بچشم می‌خورد که بقول راهنمای ما بزرگترین فرش دست باف جهان است که به وسيله يك هندی بنام لاله حسن پور بافته شده است و برای این فرش ۲۱۷۶۰ ساعت کار در هفت سال و نهم صرف شده است .

در مورد وجه تسمیه هتل بزرگ اگر با نام شهر از طبق مندرجات نشریه‌ای که در هتل بنقل از معتقدات مردم هند در دسترس می‌همانان قرار می‌گیرد اینست که چون در نظر مردم هند اصولاً شهر از دارای مفهوم پذیرائی گرم و صمیمانه با شراب را که مخصوص مردم ایران است می‌دهد و در این هتل چنین رویه‌ای دنبال می‌گردد و کارکنان هتل شهر از به‌ش از کارکنان هتل‌های بزرگ و معروف دیگر دنیای کوشند که از مهمانان و توریست‌ها واقعا صمیمانه پذیرائی نمایند

از این نظر نامی با معنی‌تر از کلمه شهر از پیدا نکرده‌اند و در اولین صفحه نشریه زیبای هتل شهر از این شعر جلب نظر می‌کند *

اگر فردوس بر روی زمین است

همین است و همین است و همین است

بازدید از قلعه تاریخی سکندر

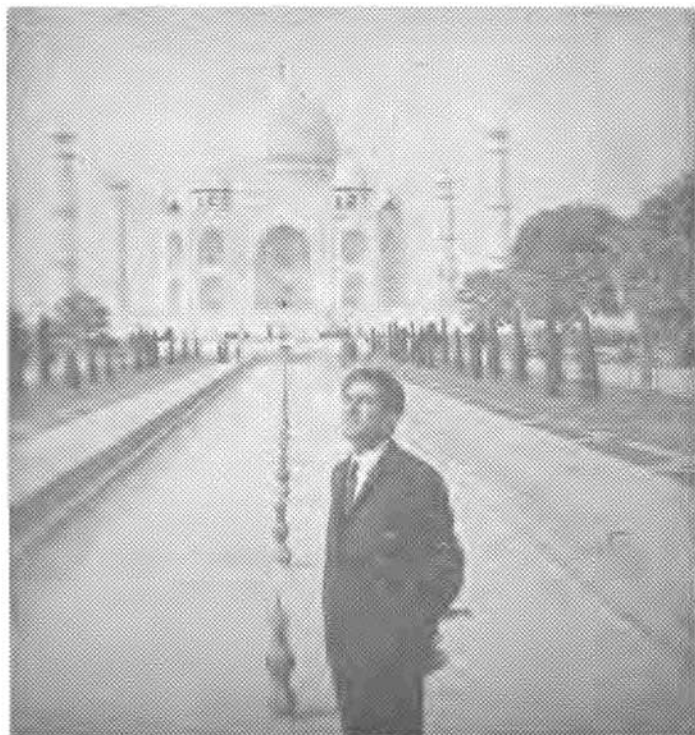
قلعه سکندر در زمان اکبر شاه در مدت ۸ سال ساخته شده که در ۱۲۶۵ شروع و در سال ۱۲۷۳ خاتمه یافت و از آثار بسیار عظیم و دیدنی هند است و از سرمایه‌های گرانقدر مردم هندوستان بشمار می‌رود.

تاج محل در فن عشق شاه جهان

تاج محل زیباترین آثار تاریخی هند است و یکی از هفت آثار عجیب دنیاست و معمار آن آقای محمد عیسی افندی بوده و امانت خان شهرازی آیات قرآن را در سرسرای ورودی آن حک کرده است.

برای ساختمان تاج محل ۲۰ هزار کارگر مدت ۲۲ سال کار کرده‌اند تا این بنای عظیم را که برای آن قیمتی نمیتوان تعیین کرد با انجام رسانده‌اند.

خلاصه داستان عشقی احداث تاج محل این است که خانم ممتاز بیگم عیال شاه جهان در سال ۱۰۴۰ در سن ۳۸ سالگی موقع وضع حمل

تاج محل

چهاردهمین بچه خود میمیرد و شاه جهان چون خیلی او را دوست داشته برای بزرگداشت او بنای عظیم تاج محل را دستور میدهد و سرانجام پس از ۲۲ سال آماده می شود.

در طی این مدت طولانی خود از قلمه سکندر «کاخ پادشاهی» برای این کار نظارت می کند و گاه گاه سری با آرامگاه محبوب خود میزند تا آنکه اورنگ زیب پسرش هفت سال قبل از مرگ شاه جهان او را در قلعه

سکندر محل زندگی شاه توقیف می کند و سرانجام شاه جهان پس از ۷ سال تحمل زندان فرزندش روزی در یکی از ایوانهای مقابل آرامگاه تاج محل در حالی که رو بآرامگاه مشوق خود دوخته است جان می سپارد. سال ۱۰۷۶ هجری، و پس از مرگ شاه جهان بزرگترین دخترش بنام جهان آرا اورا بآرامگاه ممتاز بیگم و تاج محل فعلی، می آورد و سخاک میسپارد که هم اکنون مقبره اش در کنار قبر همسرش وجود دارد و روزانه بطور متوسط دوهزار نفر از تاج محل با پرداخت ۲ ریال برابر یک پنجم روپیه از محل بازدید می کنند و چون این درآمد کافی نیست ماهیانه ۱۵ هزار روپیه خرج نگهداری تاج محل را دولت می پردازد. شاید لازم باشد تذکر دهیم که اگر ا و تاج محل در ایالت اونز پرادیش است که دارای ۴۵ میلیون جمعیت است.

دیدنی های فراوان اگر را سرهم کردیم و فهرست وار از آنها گذشته و بدلهای مراجعت گردید تا در صفحات بعد دنباله بازدید رابوسی شمال دهلی ادامه بدهیم.

چگونگی سخنرانی از رادیو دهلی

بازدید از چند استان هند آنقدر جالب بود که پیرامون آن کتابها لازم است نوشته شود تا حق مطلب ادا گردد و چون قصد سفرنامه نویسی ندارم از آنها در میگذرم.

در هتل آشوکا که از بهترین و مجلل ترین هتل های هندوستان است بایستی از کارکنان رادیو دهلی ملاقاتی دست داد و از من تقاضا نمود پیرامون هر مطلبی و شاید هم پیرامون مشاهداتم در هندوستان در بر نامه فارسی رادیو دهلی سخنرانی نمایم با احترام متقاضی قبول نمودم و این است سخنانی که در تاریخ ۱۳۰۴ هجری ۴۷ در بر نامه فارسی رادیو دهلی پخش گردید. شنوندگان عزیز

من از رادیو دهلی مرکز کشور پهناور هند با شما صحبت میکنم و شاید آنها که بکشور بزرگ و افسانه ای هند مسافرت نکرده اند اکثر ا در ذهن خود از هند تصویری مشابه آنچه من در ذهنم ترسیم نموده ام دارند و بترقیات و عظمت و تربیت اجتماعی بسما غنی این

کشور پر نبرده اند و شاید هم من بفاظ اردر بچه و دیدی تنک بکشور
هند نگر ایسته ام!

زیرا از نخستین روزی که بکشور پهناور و زیبای هند قدم
گذاشته ام تا کنون که از بمبئی زیبا و پشرفته و مدرن تا حیدرآباد و
مدراس خوش منظره و دهلی بی نظیر و واقعا جاب دیدن کرده ام آنچه
دیدم خلاف اندیشه هایم بود و برویهم هندی دیدم آباد، زیبا، با
مردمی فعال و وطن پرست و زحمت کش.

مطلب دیگر که برای یک روز نامه نگار ایرانی چون من واقعا
افتخار آمیز و مسرت بخش است احساسات و علائق صمیمانه و بی شائبه
مردم هند نسبت بوطن ما - شاهنشاه و ملت ایران است و این علائق
را مسافرت اخیر رهبر عالم قدر کشور ما در هند بساوج خود
رسانیده است.

گفتنی بسهار است و وقت کوتاه و از این نظر از جزئیات
در میگذرم اما ذکر این نکته ضروری است وقتی از پالایشگاه مدراس
که در سایه همکاری مهندسین و متخصصین شرکت ملی نفت ایران و
دولت هند که در شرف اتمام است بسازدید میگردم اشك شوق در
دیدگانم جاری شد و بیانی اینهمه ترقیات و پشرفت از تهل دعا
کردم و درود فرستادم.

اینك بی مناسبت نمی دانم اجمالا اشاره ای بتاریخ و فرهنگ مغترب
ایران دهند بنمایم.

زندگی هر ملت را مبارزات کامیابها امهدا تما یلات و
نشیب و فرازهایی تشکیل می دهد که در سراسر حیات سیاسی و اجتماعی
خود با آن مواجه بوده است.

در نبرد زندگی هر ملتی ممکن است لطمه هائی به بیند ولی
این زیانها را ترمیم می کند. هند و ایران از جمله کشورهائی بودند
که نه تنها در جریان تکاملی حیات مقاومت و قدرت خود را در برابر
حوادث نشان دادند بلکه تمدن و فرهنگ خود را بسایر نقاط جهان
هم انتقال دادند و آرامش و رفاه کشورهای دیگر را هم از این
طریق فراهم آوردند همبستگی ایران و هند تا آنجا پیش می رود که

باعماق تاريك ما قبل تاريخ مهرسم. روزگاری دراز این دو قوم آریائی در سرزمین مشترکی زندگی مه کرده اند و دارای عقاید مذهبی واحدی بوده اند.

حماسه های ایرانی و هندی چنان بهم پیوسته است که حتی اسامی قهرمانان نیز یکی است مثلا جمشید در اوستا (جم) و در (ریک ودا) کتاب حماسی قدیم هندیها (یم) آمده. اوستا کتاب مقدس ایرانیان باستان و (ریک ودا) کهن ترین حماسه هندیها مضامین واحدی را بیان می کنند.

اوپانیشادها که دوهزار و هشتصد سال قبل نگارش یافته و همچنین شانگرا که دوهزار سال قبل بوجود آمده لطیف ترین فلسفه هندی را بیان می کنند.

هزار سال پیش در همان هنگام که در ایران علم رزم قبایل و جناح های مختلف به همت توجه میشد هندیها این علم را توسعه و ترقی دادند و چنانکه مهدانم در عصرمانیز دانشمندان هندی در این علم جایزه (نوبل) گرفتند

زبان سانسکریت که زبان باستانی هند است بازبان اوستائی ما هم ریشه است و سرودهای مذهبی و حماسی هند و ایران دارای مشابهت خاصی است.

فرمانروایان هند همواره مروج و مشوق زبان فارسی بوده اند این عشق شورانگیز نسبت بزبان فارسی از روابط معنوی دو ملت نشأت می کرد.

این ارتباط معنوی هیچگاه قطع نگردید بعد از جنگ جهانی دوم هند آزادی گرفت و لهاقت ستایش آمیز خود را در بنای یک دولت مترقی نشان داد.

کاندی نه تنها یک رهبر سیاسی بود بلکه در ایران او را بمنزله یک پیمبر صلح و دوستی میشناسند و هموطنان ما جواهر لعل نهرو شاگرد لایق و وفادار کاندی را هیچگاه فراموش نمی کنند.

شخصیت های هندی در ایران سهمای روشنی دارند روابط ایران و هند روز بروز در سایه کار و کوشش و ایجاد همبستگی دولت

وملت پیش می‌رود.

مادر کشور خود طی چند سال اخیر موفقیت‌های شگفتی‌آوری داشته‌ایم این توفیق در سایه انقلاب شاه و مردم بدست آمد از نتایج این انقلاب الفای فقودالمسم و رژیم ارباب ورعیتی بود هر سال گروه کمپری از جوانان تحصیل کرده ما بجای آنکه بخدمت سربازی بروند مامور بسط‌دانش و بهداشت و عمران و آبادی روستاها میشوند تاکنون در بیست‌هزار روستا پناهان دانش مستقر شده‌اند پناهان بهداشت به درمان مجانی روستائیان مهور دازند - پناهان ترویج آبادانی بروستائیان می‌آموزند که چگونه می‌توان محصول بهترین بدست آورد.

در شهرها نیز کارگران درسود ویژه کارخانه‌ها شرکت دارند جدائی بین قشرهای مختلف جامعه روز بروز بیشتر از بین می‌رود و اقتصاد ما تحکیم یافته است.

نظر همین پیشرفت‌ها در هند محسوس است هند دارای صنایع وسیع و جالب است اصلاحات دولت در روستاها سهمای امیدبخشی باین کشور داده است، هند دارای کادر تحصیل کرده و تربیت شده قابل توجهی میباشد.

طی مدت کوتاهی که از استقلال میگذرد کارهای جالبی صورت گرفته، جامعه هندی شیفته صلح و کار است و همین امر در پیشرفت‌های روزافزون کشور بسیار موثر است.

ایران و هند که برنامه نوینی را در راه سازندگی دنبال میکنند از بسط روابط خود هم قافل نیستند همکاری‌های دو کشور در امور نفتی و صنایع وابسته بدان آینده درخشانی دارد آرزو مندم دو ملت نجیب ایران و هند موفقیت‌های بیشتری در زمینه همکاری‌های اقتصادی و فرهنگی داشته باشند و یقین دارم که فرد فرد ملت هند و ایران نیز از صمیم دل در این آرزو با من همراه و همداستانند، از فرصت استفاده میکنیم و سهاس خود را نسبت به همه کسانی که در این سفر کوتاه در دیار دوست مرا یاری کرده‌اند اظهار میدارم.

حق الزحمه سخنرانی

این نکته جالب است که دو روز از انتشار سخنرانی من گذشت. روزی نامه‌ای بدستم رسید و یک چک ضمیمه آن بود و طی نامه‌ای نوشته بودند که وجه چک را بابت حق الزحمه سخنرانی برایم فرستاده‌اند که من با اظهار تشکر یک‌هفته در ظهر چک نوشتم آنرا عودت دادم که بهیچ از موسسات خیریه پرداخت نمایند.

از پنجاب تقسیم شده، تا استان بدون پایتخت «مرکز»

گویا يك با دیگر در این سلسله یادداشتها آورده باشم که از جمع‌آوری «خاطرات هندوستان» برای علاقمندان بکشور افسانه‌ای هند، قصد سفر نامه نویسی و یا خود نمائی در بون نبوده و نخواهد بود.

من تقریباً دنیا دیده‌ام ولی کمتر پیش آمده از کشور هائی که بازدید نموده‌ام یادداشتی بردارم و آنرا در مرد مهارز معکس نمایم اما دیدنیهای هند آنقدر زیاد بود که حیقم آمد از آن در گذرم و از انعکاس زبده آنها در روزنامه دریغ ورزم باری پس از این مقدمه که گویا تکراری هم شد دهلی نو را بار دیگر ترك نموده و بسوی ایالت پنجاب میرویم ،
سر نوشت پنجاب

ایالت پنجاب در شمال دهلی است و تا قبل از تقسیم و استقلال هند از بزرگترین استانهای هندوستان بود ولی پس از تقسیم هندوستان بدو کشور هند و پاکستان نظر باینکه نیمی از ایالت پنجاب مسلمان بود از هند مجزا و سهم پاکستان شد بدین معنی که پنجاب غربی جزء خاک پاکستان گردید . و پنجاب شرقی با ۲۰ میلیون جمعیت که چند میلیون مسلمان هم جزء آنست تشکیل پنجاب هند را داد.

تذکر این نکته ضروری است که هم اکنون در کشور هند مسلمانان اکثریت ندارند و فقط در جامو و کشمیر که از مناطق بهار آباد هند است مسلمانها اکثریت دارند و در سایر استانها در اقلیت هستند ولی از آزادی کامل برخوردارند و فلارئیس -

الوزرای استان جامو و کشمیر شخصیتی است بنام غلام محمد صادق و مسلمان میباشد .

تعطیل ایام مذهبی اسلام و برنامه تنظیم خانواده

این خیر جالب است که در کشوری که روزهای مورد احترام مسلمین که روزهای عید قربان و عید فطر - عاشورا - تولد حضرت رسول اکرم است در تمام هند تعطیل عمومی است و روز عید قربان را که تعطیل عمومی بود در چاندیگر هند بودم و واقعا مردم عید گرفته بودند.

ضمنا در هر سال در عید بزرگ هندیها، تقطیک روز در هند تعطیل عمومی است و اول ژانویه و کریسمس نیز تعطیل است و برای روزهای متبرکه که دیگر ادیان هند نیز چند روزی تعطیل عمومی است ولی جمع تعطیلات سالانه هند از ۱۶۰ روز تجاوز نمیکند که سه روز آن بمناسبت روز آزادی و روز جمهوری و روز تولد گاندی است.

تنظیم خانواده

نکته جالب آنکه در سراسر هند تا بلوهای قشنگی نصب است که در آن عکس دو عروس و داماد زیبا در طرفین تا بلو و در وسط تا بلو دو کودک پسرو دختر شاداب نیز قرار دارد و در زیر آن نوشته برای سلامت هند و تنظیم جمعیت هر خانواده فقط باید یک پسرو یک دختر داشته باشد و در هند اظهار میشد که با اجرای این برنامه اضافه جمعیت هند از سالی ۱۲ میلیون به ۱۱ میلیون تقلیل یافته است.

از حاشیه بگذریم درباره پنجاب سخن داشتیم پنجاب هند پس از تجزیه هند پنجاب هند بدون پایتخت مانده زیرا پنجاب قبل از تقسیم مرکزش لاهور بود که در سهم پاکستان قرار گرفت برای اینکار دولت هند ابتدا یک مرکز موقت بنام چلندروسلا تمهین نموده و مدت ۱۵ سال مرکز موقت پنجاب هند بود تا اینکه شهری بسهار زیبا در ۳۵ × ۳۰ میل مساحت که فعلا جمعیت آن در حدود دو بیست هزار نفر است بنام چاندیگر ساخته اند که مرکز تمام ادارات دولت و حکومت استان میباشد اینک چاندیگر اگر چه یک شهر ده ساله است ولی از تمام مظاهر

تمدن برخوردار است.

چاندیگر را تا کسی نه بیند نمیتواند تصور کند که در فاصله ده سال بر مبنی يك حساب دقیق و پیش بینی لازم میتوان شهری بدین زیبایی بنهاد گذاشت و سرعت عمل در احداث يك شهر مدرن یعنی چه ۱۴ آنهم با شرایط اقتصادی هندو بدون توسل بكمك خارجی و دریافت قرضه و استخدام مستشار و کارشناس!!

مهندس شهر چاندیگر

نقشه شهر زیبای چاندیگر که در آن پیش بینی حداقل تا پنج قرن دیگر را از نظر احتیاجات عمومی نموده اند بدست يك مهندس فرانسوی بنام آقای کور بورینه تهیه شده است بطور اجمال شهر متشکل از ۲۹ شهر نسبتا کوچک است که هر يك دارای تمام وسایل از قبیل برق و تلفن و پست و پارک و منلازه میباشد و هم اکنون در هر ۲۹ منطقه مشغول ساختمان و شهر سازی هستند.

تعجب می کنید اگر می گویم در این شهر جدید فعلا يك دانشگاه مدرن مجهز بتمام وسائل وجود دارد که در حدود ۱۲۰ هزار دانشجو از تمام استان در دانشکده های مختلف آن مشغول تحصیل هستند و پنج هزار نفر فقط از شهر چاندیگر در آن دانشگاه دانشجو هست جالب تر آنکه هم اکنون شهر چاندیگر پایتخت دو استان است و در نتیجه مرکز نمایندگان مجلسین دو استان در چاندیگر است و گویا این مرکز تا موقعی که پایتخت دیگری بر همین اساس ساخته شود پایتخت دو استان خواهد ماند .

در فرصتی کوتاه از مجلس ایالتی آن دیدن کردیم بنامی بسهار عظیم و زیبا و در مقام مقایسه از مجلس سنای ما تا حدی مجلل تر - بنظر من مسؤلین هر کشوری که بزبانی شهرشان علاقه دارند باید از چاندیگر بازدید نمایند و مایه شهر سازی و مظاهر و زیبایی کامل را در معماری جدید به بینند و از آن پیروی کنند با توجه با اهمیت زمین در هند در جمعیت و فقیر که هر متر مربع زمین آن قابل زراعت است و ممکن است از محصول آن شكم يك انسان را چند روز سیر نمود و از مرگش جلوگیری کرد ، بلند نظری مسؤلین هند را در

ساختمان چنوں شهری عظیم معلوم می کند.

ممکن است شما باور نکنید ولی می گویم که حداقل عرض خوابانهای این شهر ۳۰ متر است و تا ۲۰۰ متر عرض و بیشتر هم خوابان دارد از طرفی برای فرار از نور صبح و عصر در این شهر جدید خوابانهای اصلی شرقی و غربی وجود ندارد و تقریباً بصورت ضربدر «X» است و حاصل و نتیجه اش پیش بینی ودقت در شهرسازی است که در تمام ساعات و در تمام فصول نور مقابل رانندگان را رنج نمی دهد.

قبل از آنکه یادداشتهای این استان تمام شود حاشیه لازم است و باید یادآور شوم که بطور کلی دیدنیهای پنجاب هند بیشتر در جنبه های طبیعی و صنعتی است و از آثار تاریخی حیرت انگیز و جالبی که در دیگر استانها در هر چند کیلومتر وجود دارد کمتر بچشم می خورد برای ما ایرانیان پنجاب کلمه ناشناخته ای نیست و از دیرباز جهانگردان ایرانی بمحض اینکه از مرز ایران ها بهرون می گذاشته و وارد هندوستان قبل از تقسیم میشدند و از پنجاب و پایتخت مشهور آن لاهور موفق به بازدید میگردیدند دولت هند برای کسانی که نیمه رسمی از هند دیدن مینمایند تقریباً يك برنامه منظم دارد بدین قرار که در هر برنامه ابتدا آثار تاریخی و ابنیه و آثار کم نظیر هند منظور میگردد سپس مناطق صنعتی و مدرن - گویا هنگام مسافرت شاهانه بهند هم از چنوں برنامه پیروی شده بود.

آقای تدانی میهماندار و راهنمای هندی ما که در بیشتر ایالات هند همراه بود و با زبان فارسی آشنائی کامل داشته و در حد فارسی زبانان زاهدانی یا کردستانی زبان فارسی را صحیح صحبت میکنند تمریف نمود که در مسافرت اخیر شاهنشاه بهند - علیاحضرت شهبانو اظهار علاقه فرمودند که از شهر چانديگر و باگرا بازدید نمایند و گویا تراکم برنامه ها موجب شده بود که فقط چند ساعت در چانديگر توقف فرمایند پس از آنکه بشهر چانديگر که فعلاً جان شهن «لاهور» سابق و مرکز ایالت پنجاب هند است تشریف فرما شدند با اشتیاق فراوان فرمودند کاشکی فرصتی بیشتر داشتیم تا از این

شهر جدید وزیبا بهشتی و بهتر دیدن مینمومد واقعا درود بر شهر ساز و مهندس شهر چاندیکر

بگذریم چون درباره چاندیکر باختصار در جای خود اشاره شد تجدید مطلع رازاندمیدانم و چاندیکر را ترك نموده بسوی سد باکرا و کارخانه کود شیمیائی نانکل که نزدیک بمرز پاکستان است میرویم .

شهر گل

نانکل چون دیگر مناطق هند، پوشیده از گل و سبزه و باغ و درخت است مخصوصا درختان سربفلك كشیده نارگول که دارای ساق سفید و تقریبا استوانه و صاف و بی نهایت زیباست در اغلب باغهای هند در یک ردیف بچشم میخورد و باور کردنی نیست که تنه درختان را طبیعت باین زیبایی رنگ آمیزی و خراطی نموده است و بر بالای آن شاخه های سبز و پراز میوه اناناس و نارگیل نیز خود صف جداگانه دیگری در یک خط مستقیم تشکیل میدهند.

آناناس خوردن بلد نبودیم

صحبت از نارگیل و آناناس شد و خاطرهای بنظر آمد که حیف است از آن بگذریم

در روزهای آخری که داشت مسافرت هند تمام میشد با اتفاق دوستم که نماینده مردم زاهدان است و میتوان قبول کرد تا حدی بآداب و رسوم هند و پاکستان مطلع است وارد یکی از هتل های بسهار زیبای کنار دریای بمبئی شدیم «که قبلا رزرو شده بود» و وقتی وارد اطاق «سویت» خود شدیم.

«در هتلهای درجه یک «سویت» بآن قسمت از هتل اطلاق میگردد که یک سالن پذیرائی و یک اطاق خواب داشته باشد و قیمت آن هم گرانتر از دو تا یک اطاقی است». روی میز سالن پذیرائی یک سبد بزرگ پراز میوه متشکل از چند خوشه انگور «شبهه ریش بابا» و خلهلی ایران، تازه و بسهار شاداب «در اواسط اسفند» و چند سب و پرتقال و یک آناناس بسهار بزرگ بشکل و باندازه یک کله قند سه چهار کله لونی و وزنی در همان حدود و چند موز جلب نظر کرد و چون تا خروج از هتل

برای بازدید از شهر يك ساعتی فرصت داشتیم پس از آنکه استحمام کرده و آماده خروج شدیم هنوز نیمساعتی وقت باقی بود بسراغ سبدمیهوهر رفتیم بدیهی است ابتدا با توجه بتاریخ نیمه اسفند انکور تازه جلب توجه کرده و پس از آن اناناس درشت واقعا عجیب را از سبد برداشتم و برفقم گفتم اینهم میوه عجیب‌ه‌ند و حیف‌است از چنین میوه‌ای بسگذریم زیرا بطور مسلم باین تازگی و درشتی وشاید خوبی ممکن نیست چنین اناناسی در تهران تهیه کرد بهتر است آنرا بخوریم وایشان نظر مرا تایید کردند و اناناس را از سبد برداشته داخل يك بشقاب بزرگ که روی میز بود گذاشتیم ولی همیشه خواهستم آنرا پاره کنم باتمیهای ریز و فلسهای آن مواجه گردیدیم و چاره در این دیدیم که وسله تلفن از رستوران کمک بخواهم ولی متصدی رستوران گفت اینکار تشریفاتی دارد حتی کارد مخصوص دارد مستخدم می‌آید و آنرا می‌آورد آماده می‌کند و برای شما باطاق می‌آورد وقتی ما اظهار علاقه کردیم که بیاید در اطاق مادرست کند قبول کرد ولی گفت حداقل نیمساعت وقت لازم دارد و چون مادر آن موقع فرصت اینکار را نداشتم بمصر موکول کردیم و مقارن ساعت چهار اطلاع دادیم و مستخدم و یا بهتر است بگویم متخصص برای آماده کردن اناناس وارد شد .

البته خیلی تشریفاتی بایک سینی و يك کارد بسیار تیز و بلند و دو جنگال چور و اچور و دستکش و حدود نیمساعت باجناب اناناس و رفتن تا پوست و فلس و تیغها را کند و سپس آنها را تکه تکه جلو ما گذاشت و ما چندان از آن خوردیم از لحاظ طعم بسیار عالی و پرب آب بود و با آنچه که در ایران از آن خورده بودم تفاوت داشت و شبهم که مراجعت نمودیم مجدد اسهنی را از اینخجال بهرون آورده و مختصری خوردیم و همچنین صبح روز بعد و سر انجام برستوران اطلاع دادیم که بیاید بیش از نصف آنرا که باقی بود ببرد و همین کار را کرد باری از نانکل صحبت داشتم و کلی از موضوع خارج شدم و بمصدق جهان دیده بسیار گوید سخن و یا بروایتی دروغ ، از این اضافه گوئی معذرت می‌خواهم فکر کردم یاد آوری این مطلب اگر برای همه

جالب نباشد عده‌ای از خوانندگان هستند که علاقمند بفرارگرفتن این گونه اطلاعات باشند .

فانکل و کارخانه کود شیمیایی

هندوستان با اینکه از کود حیوانی استفاده می‌نماید معذک در کشاورزی از کود شیمیایی غافل نیستند و هم‌اکنون در سراسر هندوخت کارخانه کود شیمیایی مشغول کار است که جدیدترین آن در نانکل است .

هنگامی که برای بازدید کارخانه شیمیایی اتومبیل ما در جلو کارخانه توقف کرد مسئولین امر در جلو در ورودی با چند سبد گل منتظر ما بودند و بعضی اینکه از ماشین پیاده شدیم

با آغوش گرم مارا پذیرفتند و واقعا گلباران شدیم و آقای تربون رئیس روابط عمومی کارخانه کسود شیمیائی بر سینه ما گل ارگوده نصب نمود و حداکثر احترام را مرعی داشت و پس از استراحت مختصری از ماکت کارخانه بازدید و سپس مدت دو ساعت پیاده و با اتومبیل در داخل محوطه، قسمت‌های مختلف مورد بازدید قرار گرفت.

صدور آب سنگین

اطلاعاتی که در کارخانه کود شیمیائی در اختیار ما می‌گذاشتند و ملاحظه بر روشور هائی که مستند بر آمار و ارقام بود حکایت از آن داشت که کشور هند در این رشته از صنعت هم پیشرفت قابل ملاحظه نموده است.

در حاشیه توضیحاتی که بما دادند صحبت از آب سنگین شد که مدعی بودند مورد مصرف آن در صنایع اتمی است و چون هند از اتم فقط در خدمت صلح استفاده میکند لذا تمامی آب سنگینی که در کارخانجات شیمیائی خود بدست می‌آورد نمیتواند مصرف کند، و سالها نه مقدار زیاد آن را بآمریکا صادر میکند و آمریکا مشتری پروپاقرص آب سنگین هند وستان است ولی در سال مسیحی گذشته معادل سوزده تن از همین آب سنگین بکشور بلژیک فروخته شده و در محل گفته میشد که آب سنگین هند از بهترین آب‌های دنیا است.

هر بشکه آب ۱۲۰ هزار تومان

وقتی اینهمه از اهمیت آب سنگین توضیح دادند قیمت آن را پرسیدیم مسئول مربوطه اظهار داشت اخیرا کمی ارزان شده و در حال حاضر هر بشکه آب سنگین فقط ۱۲۰ هزار تومان است؛ قیمت دارد.

درباره احداث کارخانه کود شیمیائی ناسنکل هند بیا خیلی افتخار میکنند بخصوص آنجا که از سازنده آن سوال میکردم اظهار میدارند وقتی آگهی ساختمان کارخانه بمنافصه پهن‌المللی گذاشته شد که پانویهای معتبر آمریکا، انگلیس، فرانسه، ایتالیا و چند کشور

دیگر در مناقصه شرکت نمودند ولی پیشنهاد کمپانی‌های صد درصد هندی از لحاظ قیمت از همه کمتر و از لحاظ اصول و تکنیک از دیگر کشورها جامع‌تر بود و تنها بر پایه همین اصول بکمپانی هندواگذار شد و هم‌اکنون خوشوقتم که هم نتیجه کار بسیار عالی است و هم متخصصین هندی چنین آزمایش مهمی را بخوبی انجام دادند و در اینجا نا نکل را که در مسیر راه دهلی - باکراست ترک نموده بسوی ستلج و سد باکرا که بلندترین سد نهاست حرکت می‌کنیم.

سد باکرا

ستلج منطقه ایست بسیار خوش آب و هوا و در شمالی‌ترین نقطه هند قرار دارد و در گرم‌ترین روزهای تابستان بین ۲۵ تا ۳۰ درجه کم و زیاد می‌گردد و مردمان آن همه بلند قد و رشید، سالم و سفید پوست و اکثراً از سبک‌ها هستند که ارتش هند را هم تشکیل می‌دهند و در موقع استخدام سرباز در هند ساکنین این منطقه بر دیگران مزیت دارند. باید توجه بدیم که در هند نظام اجباری وجود ندارد و سرباز با حقوق مکفی مانند ژاندارم و پاسبان استخدام می‌گردد.

باکرا که هم‌اکنون بزرگترین سد دنیا بر روی آن بسته شده است نام یک دهکده کوچکی است که بر فراز سلسله کوه‌های آن منطقه واقع شده و رودخانه عظیم ستلج از کنار آن می‌گذرد و از مهار کردن همین رودخانه سد باکرا بوجود آمده که دارای ۲۲۵ متر ارتفاع از سطح زمین است و عرض سد بین ۵۱۸ تا ۹۱۴ متر است.

سد ۵۹۰ ساله

سد باکرا برای مردم هند یک میلیون و صد هزار کیلووات برق می‌دهد و از نظر ارتفاع بلندترین سد دنیا است در صورتی که تا پنج سال قبل که این سد ساخته نشده بود بلندترین سد متعلق به امریکا بود.

این سد دارای دو هزار کارگر است که همه آنها وسوله یک‌شده راه آهن اختصاصی از شهر بسد رفت و آمد می‌نمایند و بهره برداری از سد حداقل ۵۹۰ سال خواهد بود بدلیل آنکه آب

تمیز وارد سد میشود و تهنشبن کم است سرمهندس کل سد که يك جوان ۳۰ ساله بنام آقای راوو بود با يك اتومبیل بسیار کوچک شخصی ساخت هند و لباس متوسط با حقوقی فقط هزار روپيه « کمی کمتر از هزار تومان » تند تند برای ما توضیح میدهد اما سرپرست کل سد فقط ۲۸۰۰ روپيه « کمتر از ۲۸۰۰ تومان » حقوق دارد البته سرپرست سد يك اتومبیل کوچک هندی دولتی نیز در اختیار دارد آنهم بدون راننده و در تمام سازمان سد باکرا که دو هزار کارگر و کارمند دارد فقط ۹ مهندس برای سد و ۱۲ نفر هیئت مدیره برای قسمت کشاورزی عضو شده اند که فقط دو نفر از اتومبیل دولتی استفاده میکنند آنهم بدون راننده و فقط برای رسیدگی بکارهای سد و این دو نفر سرپرست کل و معاون کل سد هستند نهر و در زمان حیات خود برای این سد خیلی زحمت کشید کافی است گفته شود که برای احداث این سد مداخل چهار میلیون و دویست و دو هزار متر مکعب سیمان مصرف شده که با این سیمان میتوان يك جاده معمولی بعرض دو متر و نهم بدور کره زمین در مدار خط استوا کشید.

هزینه کلیه سد دو هزار و سصد و پنجاه میلیون روپيه برابر دو هزار میلیون تومان است و میتوان یکی از بزرگترین کارهای عصر نهر و بملت هند تقدیم شده است زیرا نهر و باین سد خیلی علاقه داشت و پیش از ده سال از کارهای ساختمانی سد بازدید کرد و کمی قبل از مرگ در مراسم افتتاح سد شرکت کرد .

✻ نهر و سد باکرا

اصولا سد سازی از علائق پیشرفت کشورها است و آنها که از آبهای سرش و فرار، بیشتر استفاده مینمایند مسلما در کشاورزی بمقام شامخی رسیده اند در مورد هند کافی است یاد آور شوم که در سراسر هند سد وجود دارد که هم اکنون از همه آنها بهره برداری شده و از آب آن در کشاورزی و برق حاصله در صنعت و روستا ها استفاده میگردد .

نهر و برای بازدید سد با کرا هر چند یکبار راه دور و دراز
سد را با اتومبیل پشت سر گذاشته و برای بازدید از سد با کرا
مهرت و مسئولین را تشویق می کرد که برای کمک بملت هند در اتمام
این سد پیش از پیش کوشش نمایند .

مظاهر فقر

من در هند کوشش داشتم با همه طبقات تماس حاصل کنم تا
آنچه خواهم نوشت يك طرفه نبوده و برای آنها که هند را ندیده اند
قابل استفاده با عدد از مخالف و موافق تحقیق کرده بهر سوراخ سنبه
سرمی کشم باغنی و فقر تماس داشتم در حضور مهماندار و مترجم
از يك آلونك بسیار کثیف که زندگی بشر در آن طاقت فرساست
دیدن کردم زنی يك بچه تقریباً دو ساله در بغل داشت که شاید
وزن آن به ۳ کیلو نمیرسد و پستان مادرش را که بیشتر شبیه يك
تیکه پارچه بابرک کاغذ بود می مکد جلب نظر مرا کرد که واقعا
نظاره آن نهایت مشکل بود وقتی از زندگی آن سؤال کردم رو
بآسمان نموده و گفت سهم من همین است همه که نباید فرزند نظام
و حاکم باشند حاله راضی هستم چون از پنج سال قبل تا کنون
در این آلونکهای ماکسی از گرسنگی نمرده است و خدا توجهش
بما بیشتر شده فردا را که دیده شاید باز هم بهتر شویم.
آنجا که آمار سخن میگوید

آنچه که مطالعه فرمودید مشاهدات شخصی بود و امثال آن
در هند هم اکنون از ۳۰ میلیون متجاوز است ولی این رقم در نخستین
روزهای استقلال هند در حدود ۱۰۴ میلیون بود با این تفاوت که
در آن موقع هر سال چند میلیون از گرسنگی می مردند ولی اینک اولاً
تعداد از ۱۰۴ میلیون به ۳۰ میلیون رسیده ثانیاً آنکه دیگر کسی
از گرسنگی نمی میرد و این ۳۰ میلیون هم کمبود غذایی دارند و در
نتیجه متوسط عمر کوتاه و زندگی اسفانگیز معذالك پیشرفت چند
سال اخیر هند در این مورد بیشتر بمعجزه شبیه است .

در حاشیه این مطلب يك مقام مطلع در امور هند که دارای
مطالعات وسیعی است يك نشریه مستند هندی بمن داد که به دومورد

آن اشاره می‌کنم و از بقیه درمی‌گذرم یکی آنکه هم اکنون درآمد سرانه ۱۱۳ میلیون هندی فقط ۱۱ رویه در ماه است (۱۱ تومان) دیگر آنکه تا انتشار آن آمار جمعا ۶ میلیون رادرهند اخته کرده‌اند. تا از ازدیاد جمعیت جلوگیری شود و بالا رفتن درآمد و تقسیم سرانه تفهیر کند و مصرف‌کننده کمتر گردد.

دهلی و بودا پارک

دهلی را جز به یک باغ بزرگ بچیزی نمیتوان تشبیه کرد گرچه دهلی پارک فراوان دارد اما بودا پارک واقعا جالب و کم نظیر و دیدنی و چیز دیگری است و انواع حیوانات از قبیل فیل و شتر و میمون را با درخت و سبزه ساخته‌اند که دیدنی است و این هنر در پارک‌های هند زیاد بچشم میخورد.

این باغ وسیع سراسر پوشیده از گل است و هر گوشه آن را یک نوع گل کاشته‌اند و ترتیب کار را طوری داده‌اند که وقتی فصل یک گل تمام میشود گل دیگری شروع شده و شکوفه و غنچه مینماید و گفته‌اند که این پارک در روزهای گرم دهلی پناهگاه همه طبقات از غنی و فقیر است و کمتر فصلی بی‌گل و یا کم گل است. جالب آنکه در سراسر این پارک بزرگ محافظ و نگهبان کم است و مردم با توجه بتابلوهائی که گوشه و کنار پارک نصب است شخصاً در محافظت پارک دقت مینمایند.

کارخانه برق اتمی

نتیجه پیشرفت هند در زمینه اتم بدانجا رسیده که نخستین رآکتور از دور آکتور اولهن کارخانه برق اتمی هند برای بهره‌برداری آماده شده است این کارخانه که در شهر «تارا پور» در یک صد و شصت کیلومتری بمبئی واقع است در ماه مه آینده برق اتمی برای دو ایالت مهاراشترا و گجرات فراهم خواهد کرد.

عملیات نصب رآکتور دوم این کارخانه در اواخر ماه فوریه آغاز خواهد شد و انتظار می‌رود کارخانه منبجور که ۳۸۰ مگاوات نیروی برق تولید می‌کند در ماه ژوئیه ۱۹۶۹ با ظرفیت کامل خود شروع بکار کنند.

جشن مشترك مسلمان و هندو در دهلی

هندوهای هند روز مقدسی دارند بنام هولی، گرچه هولی در انگلیسی معنی مقدس دارد ولی در این باره باید یادآور شویم که هولی بکلمه و معنی انگلیسی آن ربطی ندارد و بوداگار هولی کا که یکی از شخصیت‌های داستانهای قدیم هند است و مناسبت نامگذاری از این جهت است و این روز مصادف است با عید قربان مسلمانان و به همین جهت در مناطقی که مسلمانان هم هستند جشن هولی و عید قربان در یکجا گرفته میشود و مسلمان و هندو در کنار هم به رقص و پایکوبی می پردازند من روز عید قربان در بزرگترین جشنی از طرف هندوها و مسلمانان برپا شده بود شرکت نمودم و رئیس جمهور مسلمان هند نیز در این جشن حضور داشت که البته با احترام آنکه ما مهمان بودیم جایمان در کنار حضرت ذاکر حسین رئیس جمهور هند قرار داشت، وقتی کسی این مراسم را در هند می بیند بمعنی آزادی واقعی مذاهب در هند بیشتره و من می گردد، در این جشن شهردار دهلی، وزراء و رجال شرکت داشتند.

در مدخل جشن که در چادرهای بسیار زیبا و مملو از گل و چراغ است بیش از ۱۵ نفر دو طرف محل ورود صف کشیده و هر تازه واردی را گلباران نموده با وکلاب و عطری می پاشند و دهها هزار شاخه گل بر روی مردم می ریزند و هر کس می تواند بدون دعوت در این جشن شرکت کند. از برنامه های جالب این جشن يك نوع رقص مخصوص هندی است که هنگام اجرا زن و مرد به یکدیگر رنگ می پاشند و واقعا هنر نمایی می نمایند.

سپس رئیس جمهور بمناسبت این عید سخنرانی کوتاهی نمود و بحاضرین تبریک گفت و پس از سخنرانی کوتاه شهردار دهلی، شهیرینی و شربت و میوه فراوان بمن مهمانان توزیع شد و رئیس جمهور پس از یکساعت و نیم توقف و شرکت در جشن مجلس را ترك گفت ولی تا ساعتها بعد جشن ادامه داشت.

اینهم از عجایب هند

در باره هند مطالب گفتنی زیاد است و تا کنون داستانهای حقیقی و خیالی فراوانی در دسترس عمومی قرار گرفته است من کوشش کردم از

آنچه احتمالا نتیجه اخلاقی برای خواننده ندارد بکنند و
بهمین دلیل حتی اشاره ای هم بملاقات با فلان مرتاض نکرده ام چون
با چشم خود دیدم که يك گاومیش بسار بزرگ را در فاصله کمتر
از نیم ساعت تعدادی کرکس بلموندند با انعکاس آن مبادرت می نمایم .
کرکسها در نیم ساعت گاومیشی را خوردند

در یکی از مجالس از یکی ایرانیان مقیم هند سوال کردم
که صورت عجایب هند را برایم بگویند که حتی المقدور درباره آنها
تحقیق نمایم و هر يك چیزی بیان نمودند اما جالبتر از همه این بود
که گفتند از مهماندار هندی بخواهید ترتیبی بدهد تا بتواند در
برخورد يك گاومیش بزرگ مرده با کرکسها شما را در جریان
بگذارد که بسار دیدنی است و من اینکار را کردم و راهنمای ما
گفت اگر چه اینکار طبق برنامه معین نمی تواند انجام گیرد و يك کار
تصادفی است ممذک توجیه دارم شاید بموقع خود شما را در جریان
بگذارم و از نزدیک ناظر باشم که چگونه برق آسا عده ای کرکس
يك گاومیش بزرگ را می بلمند.

باز نشستی گاوها

در این باره لازم است يك توضیح بدهم آنهم اینست که طبق
سنن مذهبی هند خوردن گوشت گاو و گاومیش صحیح نیست و زشت
است و گاوها باید خودشان بمهرند و در تحقیقاتی که پیرامون فلسفه
این کار کردم بدین نتیجه رسیدم که نظر باینکه قسمت اعظم
کار مردم هند از قرنهای پیش تا هم اکنون وسیله گاو انجام
می شود از طرفی از دیرباز مردم هند با کثرت جمعیت مواجه
بوده اند سران مذهبی متوجه شده اند که اگر خوردن گوشت گاو را
آزاد کنند بفاصله کوتاهی جمعیت فراوان و گرسنه هند همه گاوها
را خواهند خورد و در فاصله حداکثر یک ربع قرن ریشه گاوها از زمین
کنده خواهد گردید « گرچه چند سالی گوشت گاو کمبود غذائی
مردم هند را تأمین خواهد کرد » ولی پس از این دوره مردم
هند نه گاوی دارند که از گوشت آن استفاده نمایند تا گرسنه نباشند
و نه گاوکاری دارند که با آن ارا به و کاری خود را بکشند و شخم

کنند و برنج کاری نمایند و صدها استفاده دیگر که هم اکنون هم در هند از گاو می نمایند و همه بورطه نهستی خواهند رفت و به همین دلیل خوردن گوشت گاو را منع کرده اند در نتیجه در حال حاضر گاوها فقط باید بمرکطی می بمرند و با احترام سالهای دراز کار و کوشش فراوانی که یک گاو در خدمت یک خانواده هندی می نماید مسحت کوتاهی که از کار باز میماند و در منزل استراحت می کند صاحب گاو اخلاقاً موظف است علوفه خوب و آب کافی ببعنوان بدهد تا روزیکه بمورد و اما داستان ما از اینجا شروع می شود یعنی پس از آنکه یک گاو سالهان دراز کار کرد و زمان باز نشستگی را با تمام رساند و مرد صاحب گاو پوست آن را می کند و مفروشده که در صنعت چرم سازی هند مورد استفاده قرار می گیرد آن گاه مبلغی پول می دهد و یک نوع ماشین هائی هستند که می آیند و لاشه پوست کنده این گاوهارا حمل می کنند و از شهر و دهات و مناطق مسکونی دور کرده و در جای مناسبی حتی کنار جاده یا بهایان آنها را از ماشین بیرون می اندازند و می روند.

با توجه باینکه ما علاقمند بودیم از منظره گاو و کرکس دیدن کنیم هنگامی که برای بازدید تاج محل دهلی نو را ترک کرده و با اتومبیل بجلو می رفتیم در یکی از قهوه خانه های بین راه برای چند دقیقه استراحت توقف کرده بودیم که مهماندار ما اطلاع داد گلی را بردند اگر مایلید دنبال آن برویم و فوراً حرکت کردیم و بفاصله پنج دقیقه از اتومبیل اول با سرعت ۸۰ کیلومتر می رفتیم و از پیچ و خمهای پراز جنگل می گذشتم تا به اتومبیل موصوف رسیدیم که گاو را بزمین انداخته و خود در حالت مراجعت بشهر است .

قبلاً بگویم که در تمام مدتی که اتومبیل حامل لاشه گاو از مناطق مسکونی خارج می گردد کرکسها باشامه مخصوص بخود از آن مطلع شده بر بالای اتومبیل در مسیری که حرکت می کنند بهرواز درمی آیند و دیگر کرکسها نیز از این پرواز متوجه امر می شوند و در نتیجه در اولین دقایقی که لاشه گاو بزمین می افتد هزارها

کر اس بآن حمله میکنند و بر رویهم سوار میشوند و تپه‌ای بار ارتفاع
 دوسه متر تشکیل میدهند . عکسی که در اینجا ملاحظه مینمائید
 حداکثر ده دقیقه پس از سقوط لاشه گاو میش بز زمین گرفته شده
 است گرچه عکس روشن نیست ولی بخوبی نشان میدهد که چگونه
 بر رویهم ریخته‌اند و هر یک مشغول خوردن هستند واقعا منظره
 ترسناک است و من راستی باترس و وحشت تا چند قدمی آنها رفتم
 تا این عکس یادگاری را گرفتند

و کمتر از نیم ساعت از توقف و تماشای ما بر این ماجرا گذشته بود که بما گفتند هم اکنون دیگر از گاومیش خبری نیست و خورده شده است در حالیکه باور نمی کردم یکی از کارگران هندی را که در کنار جاده ایستاده بود صدا کردم و از او خواستم که کرکسها را بهرون کند تا معلوم شود چقدر از گاومیش باقی است او فوراً شاخه بلندی از درخت چید و بمیان کرکسها رفت و در حالیکه بشدت بسروبال کرکسها می کوبید آنها را متفرق کرد.

و کرکسها چند قدم دورتر بحالت انتظار ایستادند با کمال تعجب دیدیم که حتی یک سهر از گوشت گاومیش باقی نیست و همه را کرکسها بسرعت خورده اند همان کارگر هندی بما گفت اینکه چیزی نیست حداکثر تا چند ساعت دیگر تمام استخوانهایش را میخورند و مسلماً وقتی شما از تاج محل برگردید از استخوان هم خبری نیست و اگر قرار بود از لاشه گاومیشهای مرده که حداکثر آنها را در جاده ها و یا بیابانها می انداختند اثری باقی بماند هم اکنون در هر چند قدمی تلی از استخوان گاوها باید به چشم می خورد. در حالیکه از دیدنی های

خود متعجب بودم بسوی تاج محل حرکت کردیم خدا کند برای خوانندگان
ارجمند انتشار این مطالب داستان پردازی و خوال بافی تعبیر نگردد
و بلاد داستان غلام و مرغ آتش خوار نفرینند

درباره یادداشت‌هایی که تا کنون منتشر شده است بیشتر روی
مشاهدات عینی و عجایب هند سخن داشتیم و اینک نیز بطور اجمال درباره
پیشرفت صنعتی هند مستند بر آمار و ارقامی که در اختیار ما گذاشتند
درباره تلویزیون سازی و تلفن الکترونیک و موشک و راکتور اتمی
هند مختصراً اشاره میکنیم .

تلویزیون ساخت هند

در هند تلویزیون بسهار کم است و آنها معتقدند که بنه
اقتصادی ما اجازه اینکار را نمیدهد معذالک تلویزیون ساخت هند
بزودی ببازار خواهد آمد. دستگاه مزبور در موسسه مرکزی
الکترونیک هند واقع در شهر پیلانی وابسته بشورای تحقیقات علمی
و صنعتی توسط متخصصین هندی طرح ریزی و ساخته شده است .
پروانه تولید تلویزیون در هند بدو کارخانه در بخش
خصوصی و دو کارخانه در بخش صنایع کوچک داده شده است
که مجموعاً ۳۰ هزار دستگاه گهرنده تلویزیون در سال خواهند
ساخت .

کارخانه تلویزیون سازی بخش خصوصی که در شهر کانپور
تاسیس گردیده است تولید خود را آغاز نموده و اولین پارتی آن به
زودی ببازار عرضه خواهد شد .

قیمت هر دستگاه بزرگ تلویزیون در حدود ۱۹۰۰ روپیه
خواهد بود قیمت لوازم و قطعات در حدود ۱۲۰۰ روپیه برآورد
شده و قیمت قطعاتی که از خارج وارد می شود در حدود ۲۰۰ روپیه
می باشد . هنگامیکه این کارخانه بظرفیت کامل خود برسد قیمت
تلویزیون ارزانتر و بیکهزار روپیه تقلیل خواهد یافت .

باید توجه داشت که یک روپیه کمتر از ده ریال قیمت دارد .

تلفن الکترونیکی

برنامه ای که برای تلفن هند تنظیم شده واقعا اعجاب آور

است و گفته شد که تلفن هند تا سال ۱۹۷۰ میلادی با دستگاه کمپوتر مجهز خواهد شد و هند در ردیف چهار تا پنجم کشور جهان که دارای تسهیلات مزبور می باشد در خواهد آمد. در حال حاضر کشورهای ایالات متحده امریکا و انگلستان از این تسهیلات بهره مند می - باشند ولی دستگاههای فرانسه و ژاپن و هند مراحل تجربیاتی را می پیمایند.

دستگاه تلفن خانه کمپوتر هند در مرکز تحقیقاتی تله کمونیکاسیون اداره پست و تلگراف هند ساخته می شود .
در مرحله اول این دستگاه دارای ۸۰۰ شماره خواهد بود که بتدریج می توان آنرا به ۲۰۰۰۰ و ۶۰۰۰۰۰ افزایش داد .

هند موشک از نوع «سانتور» ساخت

دانشمندان هندی در زمینه موشک جلو رفته اند و اولین موشک ساخت هند بنام «سانتور» از ایستگاه پرتاب موشک «تامبا» با موفقیت مورد آزمایش قرار گرفت . این موشک بوسیله متخصصین هندی ساخته شده است .

پرواز این موشک دو طبقه طبق برنامه اجراء شده و کاملاً رضایت بخش بوده است و دانشمندان هند از این کار بسیار بخود میبالند .

حواشی یادداشتها

دیدنیهای هند فراوان و جمع آوری و نگارش آنها حتی بصورت فهرست مشکل است تا آنجا که حافظه کمک کرده و از یادداشتهای پراکنده امکان استفاده وجود داشته کوشش گردید مطالبی تهیه که بتدریج بنظر علاقمندان رسید و اینکه که انتشار آخرین قسمت آن به پایان رسیده نکاتی که از قلم افتاده است و هر کدام باید در جای مخصوص خود در ضمن مطالب مربوطه چاپ شود و نشده درج می گردد.

دراطاق نشیمن شاه جهان

ضمن بازدیددی که از آثار تاریخی دهلی مهنمودم این شعر در اطاق

نهمین شاه جهان جلب توجه را نمود و حیفم آمد از آن درگذرم
و این شما و این هم شعر که با خطی بسیار زیبا در دیوار اطراف
اطاق در سنک حک گردیده است.

ای بند به پای و قفل بسردل هشدار

وی دوخته چشم و پای در گل هشدار

عزم سفر مغرب و رو در مشرق

ای راه رو پشت به منزل هشدار

ملاقات با رئیس جمهور

در طول مسافرت هند با شخصیت‌های عالم‌المقام هند ملاقات‌هایی
دست داد که همیشه با آنها اشاره شداد جمله این مراتب ملاقات
با حضرت ذاکر حسین رئیس جمهوری هند را باید متذکر گردم در
این ملاقات مراسم آشنائی و معرفی بعمل آمد و قرار شد که در
فرصت دیگری به چند سؤال من پاسخ گویند که در عزیمت
بایران مجال آن راندا،

حضرت ذاکر حسین با آنکه مسلمان است و در حال حاضر
مسلمین در هند در اقلیت میباشند ولی مورد علاقه و احترام کامل
مردم هند میباشند و ایشان با آنکه در سنین بالا هستند حد اکثر
تلاش و کوشش را برای بهبود وضع مردم هند بعمل میآورند.

ملاقات با وزیر امور خارجه

ساعت ۴ بعد از ظهر ۱۳۴۷/۱۲/۱۰ با وزیر امور خارجه
هند نیز ملاقات داشتم و فرصت بود که در امور بین‌المللی و سیاسی
با هم صحبت داشته باشیم.

آقای دینش سنگ وزیر امور خارجه هند با قهافه‌ای
بتمام معنی شرقی، سبزه و جوان بسیار باهوش ولی چون تازه به
وزارت امور خارجه منصوب شده بود و تا چند روز قبل در پست وزارت
تجارت و بازرگانی انجام وظیفه می نمود بنظر می رسد که هنوز بر
امور وزارتخانه مسلط نشده است و شاید به همین دلیل علاوه بر مترجم

سه مشاور هم در جلسه ملاقات ما حضور داشتند ایشان اواسط اردیبهشت
رسماً از ایران دیدن می کنند.

اظهار تاسف از تصمیم ایوبخان

گفت و شنود ما نسبتاً طولانی ولی در سطح بالا و سیاسی قرار
داشت با توجه باینکه در آن روزها خلاف انتظار مردم ایوبخان
اعلام کرده بود که داوطلب ریاست جمهوری آینده نیست نخستین
سوالم پیرامون این تصمیم و انعکاس آن در محافل سیاسی و دولت
هند بود.

آقای وزیر امور خارجه که تا حدی برای چنین سئوالی آماده
بودند اظهار داشتند اصولاً این امر مربوط بامرداخلی پاکستان است
ولی بطور کلی ما از تشکیلات دموکراتیک در هر کجای دنیا حسن
استقبال می کنیم و بر رویهم از اینکه در حکومت ایوبخان امکان
حل اختلافات هند و پاکستان بیشتر وجود داشت و انجام نگردید
جز اظهار تاسف چه می توانم بکنم ایوبخان ۱۱ سال رئیس جمهور
بود و می توانست به پیشنهاد ما جواب مثبت بدهد، نداد. ما هم که
یکجانبه نمی توانستیم موضوع را حل کنیم.

پیرامون اثرات مسافرت ملوکانه بهند اظهار داشتند دولت
و ملت هند از این مسافرت کاملاً حسن استقبال نمودند و هم اکنون
در مسائل اقتصادی مذاکراتی شروع شده است.

سوال کردم هندوستان از اختلافات چین و شوروی چگونه
بهره برداری نموده و یا خواهد نمود.

ایشان در حالی که با مشاورین خود بهندی مطالبی رد و بدل
کرد گفتند حقیقت آنکه ماهیچگاه درصد بهره برداری از اختلافات
کشورها نیستیم ولی اعتراف می کنم که هم اکنون با شوروی روابط
دوستانه ای داریم ولی گویا چین بداشتن اینگونه روابط با هند
علاقتمند نیست و خدا کند چین هم متوجه شود که ما چه هدفی داریم
از طرفی آرزو می کنم که اختلاف چین و شوروی با مسالمت حل شود
که صلح دنیایی آرزوی ما است.

آنگاه بایشان پیرامون یه شرفتهای کشور اطلاعاتی داده شد
و خدا حاقظی کردیم.

خیابان سفارتخانه‌ها

در نزدیکی هتل بزرگ اشو کادر دهلی نو یک خیابان طولانی
بعرض تقریبی ۱۸۰ متر احداث کرده اند و زمینهای اطراف خیابان
را با شرایط بسیار سهل بسفارتخانه‌ها داده اند و هم اکنون اکثر
سفارتخانه‌ها در دو طرف این خیابان مستقر شده اند .

سفارت چین کمونیست که در باغی وسیع ساخته شده نیز جلب
توجه می کند و خودخواهی رژیم مائوتسه تونگ از مظاهر آن نمایان
است زیرا با حروف درشت بر روی یک بدنه از ساختمانها نوشته اند
زنده باد مائو!!

ولی گویا در این خیابان برای سفارت ایران سهمی در نظر
گرفته نشده است و هم اکنون سفارت در محلی اجاره ایست ولی پس از
مسافرت ملوکانه به قدمقرر شده است که قطعه زمینی را سازمان اوقاف
بسفارت هند در تهران واگذار نماید و متقابلا دولت هند حدود ده
هزار متر زمین از همان حدود سفارتخانه‌ها بایران واگذار کند و
ایران در زمین واگذاری ساختمان سفارتخانه و خانه برای مامورین
خود بنماید .

بازدید از معابد

از چند معبد بازدید نمودیم بطور خلاصه در هر معبد یک بجهت
از پیشوایان هر مذهب وجود دارد که مردم نسبت باو ادای احترام
می کنند ولی بطور کلی هندیها بخدای نادیده هم اعتقاد
کامل دارند .

در کلمه معابد یک موزیک بسیار ملایم مقرر نم است و هر عروس
و دامادی قبل از شب عروسی بمعبد میروند و اجازه زندگی جدید
را دریافت مینمایند و ورود با کفش بتمام معابد ممنوع است .
ضدیهود در معابد

جالب آنکه در همه‌ی معابد هند علامت ضدیهود بچشم میخورد

از چند نفر سوال شد جواب قانع کننده ای دریافت نکردیم فقط اظهار شد که این هلاکت را بقال نیک می گویند .

آرامش کامل

در اکثر استانها جنگ اعصاب و نزاع فردی و دسته جمعی خیلی کم است و واقعا دادگستریهایشان بیکار و یا کم کارند بما گفتند که در حوزه دهلی در هر سال حداکثر ۷۰ یا ۸۰ پرونده جنائی تشکیل می گردد که احتمالا دو درصد آنها ممکن است پرونده قتل باشد و حکم اعدام در دهلی از ۱۵ سال بایت طرف حتی یکبار اجراء نشده است.

یک یادآوری

پس از مرگ گاندی اندک زمانی هند از درگذشت گاندی احساس خلاء می کرد ولی بزودی نهر و شاگرد وفادار گاندی این خلاء را پر کرد و موفق شد وظایف خطیر گاندی را در اداره امور کشور انجام دهد و ادعا نیست اگر اظهار شود که مردم هند پس از گاندی به نهر و عشق می ورزیدند و او را پها مبر صلح و دوستی و خدمتگزار مردم هند می دانستند ولی تا کنون که چند سال از درگذشت نهر و گذشته هنوز شخصیتی پیدان شده که جا نشین نهر و شود مگر در آینده ای که معلوم نیست چند سال و شاید هم چند قرن طول بکشد.

تشکر و سپاس

اینک سلسله مقالات دیار دور به پایان میرسد لازم است بار دیگر از همه کسانی که در سراسر کشور هند مرا یاری نمودند تشکر نموده از میهمان نوازی گرم و صمیمانه دولت و ملت هند خصوصا ایرانمان مقیم هند که اصولا مشوق من در مسافرت بهند بودند کمال تشکر و سپاس خود را تقدیم دارم.

از خوانندگان ارجمند که حوصله بخرج داده و یادداشتهای دیار دور را مطالعه و مورد امان نظر قرار داده اند نیز امتنان دارم همچنین از علاقمندانیکه وسیله نامه و تلفن پیرامون این یادداشتهای

انتقاد و یا راهنمایی و اظهار محبت فرموده و یا تذکرانی صحیح و منطقی داده‌اند که مورد توجه قرار گرفته است اظهار کمال سپاس خود را تقدیم داشته و از خداوند متعال خواهان سلامت همه‌ی ایشان هستم .

پایان - بیستم اسفندماه ۱۳۴۷ اسعد رزم آرا